FLORA- EN FAUNAONDERZOEK DE HORST DRUTEN

TOP MILIEU B.V.

BTL

Planburo

FLORA- EN FAUNAONDERZOEK DE HORST DRUTEN

onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet

TOP MILIEU B.V.

Opgesteld te Oisterwijk
d.d. 9 januari 2007
project.nr BTL:. 692701
project nr TOP Milieu: 1806022

BTL Planburo B.V.
Parklaan 1
Postbus 385
5060 AJ OISTERWIJK
tel.: 013-5299555
fax: 013-5299550

INHOUDSOPGAVE

Topkaart plangebied

1 INLEIDING

1.1 aanleiding

Het plangebied De Horst in Druten zal worden herontwikkeld. Op de locatie van de huidige materiaalopslag van Klok Bouwbedrijven zullen woningen worden gerealiseerd.

In de vigerende Flora- en faunawet (25 mei 1998) welke per 1 april 2002 is vastgesteld, staat in artikel 1 t/m 18 beschreven dat de verstoring van bedreigde inheemse plant- en diersoorten verboden is.

Voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zoals het realiseren van woningen, verplicht de Flora- en faunawet de bestaande natuurwaarden in kaart te brengen en indien nodig passende maatregelen te treffen voor het beschermen en instandhouden van bij wet beschermde soorten. Hiervoor is het raadzaam om het gebied waarop de ingrepen betrekking hebben te beoordelen op het voorkomen van beschermde soorten en op de betekenis van de huidige situatie van het gebied voor het leefgebied van beschermde soorten.

Het doel van dit flora- en faunaonderzoek is dan ook het onderzoeken en rapporteren van het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten en andere natuurwaarden in het plangebied. Van eventueel voorkomende beschermde soorten wordt geschat of de soort of populatie door de activiteit schade ondervindt. Op basis van deze aspecten wordt de afweging gemaakt of het wel of niet nodig is een ontheffingsvergunning aan te vragen in het kader van de Flora- en faunawet, artikel 75, vierde lid en vijfde lid, sub C.

1.2 ligging plangebied

Het plangebied is gelegen aan de noordzijde van Druten in de gemeente Druten (provincie Gelderland). Het is gelegen in kilometerhok 170-433.

Het plangebied wordt in het zuiden begrensd door de Hooistraat, in het oosten door de Nieuwstraat en in het oosten door De Horst. In het noorden grenst het plangebied aan de Waalbandijk. Het plangebied bestaat uit een twintigtal kadastrale percelen.

Het plangebied ligt in de buurt van het Vogelrichtlijngebied Waal. Dit gebied bestaat uit de uiterwaarden van de rivier de Waal.
Een uitgebreide beschrijving van het plangebied en de omgeving is te vinden in paragraaf 3.1 ecologische structuur.

1.3 activiteiten en periode

Voor het realiseren van de woningen zijn een aantal werkzaamheden nodig. Het betreft de volgende werkzaamheden:

- Verwijderen opgeslagen materialen
- Verwijderen loodsen en deel bestaande bebouwing;
- Verwijderen bestrating;
- Grondbewerking en egalisatie;
- Aanleg infrastructuur, inclusief kabels, leidingen en riool;
- Realiseren woningen.

Momenteel bevindt het project zich in de voorbereidingsfase. Wanneer wordt gestart met de bouw van de woningen is op dit moment nog niet duidelijk.

1.4 beschermingskader

De bescherming van soorten en hun leefgebieden is geregeld in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Op nationaal niveau zijn deze wetten verankerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet .

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG) richt zich op de bescherming van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten en in het bijzonder van de leefgebieden van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten. Er zijn 79 gebieden aangewezen als speciale beschermingszone. Deze gebieden maken onderdeel uit van Natura 2000, het Europese initiatief van een duurzaam ecologisch netwerk van natuurgebieden in Europa. De richtlijn stelt nadere regels voor de bescherming, het beheer en de regulering van vogelsoorten. In de nabijheid van het plangebied ligt het Vogelrichtlijngebied Waal.

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG) richt zich op de instandhouding van natuurlijke habitats en habitats van soorten en de bescherming van plant- en diersoorten, met uitzondering van vogels. In bijlage I van de Habitatrichtlijn worden speciale beschermingszones aangewezen voor kwetsbare, bedreigde of zeldzame habitattypen. Bijlage II van de Habitatrichtlijn vermeldt de kwetsbare, bedreigde of zeldzame dier- en plantensoorten (communautair belang) die beschermd moeten worden door speciale beschermingszones aan te wijzen. Bijlage IV van de Habitatrichtlijn vermeld in het wild voorkomende kwetsbare, bedreigde of zeldzame dier- en plantensoorten die strikt beschermd moeten worden. Op dit moment staan in totaal 141 gebieden op de nominatie voor aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. In de nabijheid van het plangebied zijn geen Habitatrichtlijngebieden gelegen.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998, die op 1 oktober 2005 in werking is getreden, richt zich op de bescherming van daartoe aangewezen gebieden, het beheer en het voorkomen van bepaalde

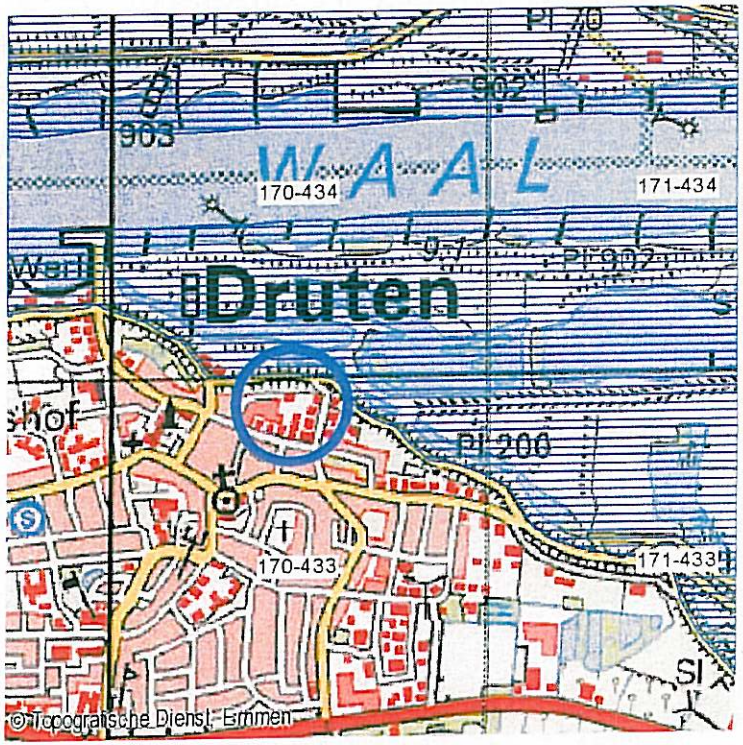

Ligging Vogelrichtlijngebied (blauwe arcering)

schadelijke handelingen. In deze gebieden, bestaande uit Vogelrichtlijn-, Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten, staat instandhouding van soorten en systemen voorop. Het plangebied en de directe omgeving behoren niet tot een Habitatrichtlijngebied of Beschermd Natuurmonument. In de directe omgeving ligt wel het Vogelrichtlijngebied Waal.

Flora- en faunawet
De soortenbeschermingsaspecten uit de Habitat- en Vogelrichtlijn zijn geïmplementeerd in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet (Stb. 1998,402) richt zich op de bescherming van planten- en diersoorten binnen en buiten de beschermde natuurgebieden. Uitgangspunt is het *nee, tenzij beginsel.*
Alle inheemse zoogdieren (uitgezonderd bruine rat, zwarte rat en huismuis), alle inheemse vogelsoorten, alle amfibieën en reptielen, een aantal vissen, plantensoorten en andere diersoorten zijn bij AMvB (Stb. 2000,523) beschermd.

In februari 2005 is de nieuwe Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) in het Staatsblad gepubliceerd en daarmee in werking treden. Hierin zijn onder andere een aantal algemene soorten opgenomen, die onder bepaalde voorwaarden, een vrijstelling hebben gekregen voor artikelen 8 tot en met 12. Vanaf dat moment wordt gewerkt met drie beschermingscategorieën:

- **streng beschermde soorten:** alle soorten van de Europese Habitatrichtlijn (bijlage IV) van de Europese Vogelrichtlijn (bijlage 1) en de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen inheemse dier- en plantsoorten. Negatieve effecten op streng beschermde soorten moeten door middel van compensatie teniet worden gedaan. Voor uitvoering van werkzaamheden die strijdig zijn met de Flora- en faunawet kan ontheffing worden aangevraagd (artikel 75, lid 4 en 5, sub c en artikel 2, derde lid van het Besluit vrijstelling beschermde plant- en diersoorten).
- **algemene beschermde soorten:** voor de meeste activiteiten (bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen) zijn deze vrijgesteld voor een ontheffingsaanvraag. Voor andere activiteiten is wel een ontheffing nodig; deze wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zg. lichte toets).
- **overige beschermde soorten:** dit zijn soorten die niet onder de vorige twee categorieën vallen. Voor de meeste activiteiten (bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen) zijn deze soorten vrijgesteld voor een ontheffingsaanvraag, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Voor andere activiteiten is wel een ontheffing nodig; deze wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zg. lichte toets). Geen gedragscode betekent geen vrijstelling voor deze categorie.

Rode Lijst soorten
Voor de soortengroepen: planten, vogels, amfibieën en reptielen, zoogdieren, zoetwatervissen, dagvlinders, libellen, sprinkhanen, korstmossen en paddenstoelen zijn lijsten vastgesteld met daarop vermeld de met uitsterven bedreigde en kwetsbare soorten, de zogenaamde rode lijsten. Deze zijn per soortgroep gepubliceerd in de Staatscourant. Echter op dit moment heeft plaatsing op de Rode Lijst geen juridische beschermde status. In de ontheffingsaanvraag zijn daarom geen Rode Lijst soorten opgenomen.

In de uit te voeren werkzaamheden wordt met de algemeen geldende zorgplicht voor planten- en dieren -voor zover dat mag worden verwacht- rekening gehouden. Op iedere burger rust de zorgplicht om binnen vermogen deze soorten te beschermen en te behouden.

2 FLORA- EN FAUNAONDERZOEK

Dit flora- en faunaonderzoek bestaat uit:

- bron- en literatuuronderzoek (2.1)
- biotooptoets (2.2)

2.1 bron- en literatuuronderzoek

Het bron- en literatuuronderzoek omvat een literatuur- en kaartstudie naar de actuele waarden en betekenis van het plangebied. Daarbij worden zowel de eigen waarden van het plangebied alsook de waarden van het plangebied voor de wijdere omgeving beschouwd. Hierbij is onder andere gebruik gemaakt van flora en fauna-atlassen. Deze atlassen geven een beeld van de verspreiding van betreffende soorten in een bepaald gebied op basis van 5 bij 5 kilometerhokken. Daarnaast is met behulp van een topografische atlas en andere bronnen een inzicht verkregen in het plangebied en de omgeving zodat een inschatting gemaakt kan worden wat betreft de soorten die in het plangebied voor zouden kunnen komen.

Om te komen tot een goed inzicht in mogelijk voorkomende soorten zijn voor het onderzoek de volgende informatiebronnen geraadpleegd:

Flora- en fauna-atlassen
Bij de atlasinventarisatie is gebruik gemaakt van de volgende atlassen:

- Atlas van de Nederlandse broedvogels (2002);
- Atlas van de Nederlandse zoogdieren (1992);
- Atlas van de Nederlandse vleermuizen (1997);
- Atlas van de Nederlandse dagvlinders (1989);
- De Nederlandse libellen (2002);
- Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen (1997);

Jaarverslagen

- RAVON Jaarverslag 2003 en 2004 (2005).

2.2 biotooptoets

Tijdens de *biotooptoets* zijn de uitkomsten van het bron- en literatuuronderzoek ter plaatse gecontroleerd en getoetst. In het bijzonder is de mogelijkheid van het voorkomen van (streng) beschermde soorten onderzocht. De gehanteerde werkwijze is mede afhankelijk van de uitkomsten van het bron- en literatuuronderzoek en de doelstelling.

Het doel van de biotooptoets was om op korte termijn een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Daarom zijn tijdens de biotooptoets de eisen die

soorten en soortengroepen aan hun leefomgeving stellen met betrekking tot schuil- en verblijfplaatsen, winterverblijven en voedselgebieden, vergeleken en getoetst met de situatie in het veld. Beschermde soorten die zijn aangetroffen, zijn geregistreerd. Tijdens het veldbezoek op 30 mei 2006 zijn vrijwel geen soorten waargenomen

Tijdens de biotooptoets is de lijst welke tijdens het bron- en literatuuronderzoek is opgesteld, gecontroleerd en bijgewerkt. Wat betreft planten is voornamelijk gelet op de vegetatiestructuur, abiotische omstandigheden en biotopen. Voor het onderzoeken van de aanwezige fauna zijn de eventuele schuil- en verblijfplaatsen, overwinteringslocaties en foerageergebieden nader bekeken.

Op basis van de resultaten van de biotooptoets en het literatuuronderzoek is vastgesteld of het nodig is aanvullend veldonderzoek uit te voeren. Voor het plangebied De Horst in Druten is aanvullend onderzoek niet nodig.

Te verwijderen loods

Waalbandijk

3 VOORKOMENDE SOORTEN

3.1 ecologische structuur

plangebied

Het grootste deel van het plangebied bestaat uit het terrein van VBK Materiaaldienst B.V. Op dit terrein liggen diverse materialen opgeslagen. Daarnaast zijn enkele loodsen en een metaalwerkplaats aanwezig. Het terrein van de Materiaaldienst zal plaats maken voor nieuwe woningen. Aan de Horst 5 en 7 zijn enkele kleine bedrijven gelegen, waaronder een meubelspuiterij. Ook deze bedrijven zullen verdwijnen. Aan de Hooistraat staan een tiental panden. Een aantal van deze panden is in gebruik als kantoor, de meeste panden als woonhuis. De panden aan de Hooistraat blijven behouden. Ook het stenen schuurtje achter nummer 30/32 blijft behouden. Wel wordt de aanbouw van Hooistraat 42 afgebroken.

In het plangebied zijn weinig groenstructuren aanwezig. Aan de noordzijde van het plangebied is een rij moeraseiken aanwezig. Daarnaast zijn op de parkeerterreinen bij de kantoorgebouwen beukenhagen aangeplant.

omgeving

De omgeving van het plangebied bestaat vooral uit omliggende woonwijken. In het noorden grenst het plangebied aan de Waalbandijk. Het talud van deze dijk wordt begraasd door schapen. Aan de noordzijde van de dijk ligt het Vogelrichtlijngebied Waal.

vogelrichtlijngebied

Het Vogelrichtlijngebied Waal is gelegen tussen Nijmegen en Waardenburg en bestaat uit het winterbed van de Waal met uiterwaarden. Het landschap bestaat uit open water, kleine moerassen, graslanden, bomenrijen, bosjes en dijken met dorpjes en bebouwing. Sommige graslanden zijn van botanische waarde door het voorkomen van goed ontwikkelde stroomdalvegetaties.

De Waal is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege het voorkomen van de kleine zwaan, kolgans, grauwe gans en smient die het gebied benutten als overwinteringsgebied en/ of rustplaats. Daarnaast behoort het tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden voor de kwartelkoning in Nederland. Andere soorten waarvoor het gebied van betekenis is, zijn porseleinhoen, kleine zilverreiger, brandgans, nonnetje en slechtvalk. Andere trekkende vogelsoorten waarvoor het gebied van betekenis is als overwinteringsgebied en/ of rustplaats zijn fuut, aalscholver, krakeend, slobeend, pijlstaart, tafeleend, kuifeend, meerkoet, kievit, grutto en wulp.

Het Vogelrichtlijngebied Waal is dus vooral aangewezen als rust- en overwinteringsgebied voor watervogels als eenden en futen, weidevogels als grutto en kievit en soorten van moerassen als porseleinhoen en kleine zilverreiger. Het plangebied in de huidige vorm bevat geen geschikte biotopen voor de soorten van het Vogelrichtlijngebied. Deze soorten maken dan ook geen gebruik

van het plangebied. Het vervallen van de huidige functie van het terrein heeft geen nadelig effect op het Vogelrichtlijngebied.

Ook bij de realisatie van de woningen in het plangebied is geen sprake van een significant nadelig effect op het Vogelrichtlijngebied. In plaats van opslag- en bedrijfsterrein krijgt het plangebied een woonfunctie. Hierdoor is mogelijk meer sprake van lichtinvloed op het Vogelrichtlijngebied. De nieuwe woningwijk wordt echter afgeschermd van het Vogelrichtlijngebied door de Waalbandijk. Ook zijn aan de voet van de dijk woningen en tuinen gepland, waardoor het Vogelrichtlijngebied nog verder wordt afgeschermd van verkeer en straatverlichting. Bovendien is het Vogelrichtlijngebied ter hoogte van het plangebied erg breed en ligt het grootste deel van de waterrijke delen ver van de dijk verwijderd. De lichtinvloed zal dus gering zijn en niet leiden tot significante effecten op het Vogelrichtlijngebied.

Door de realisatie van de woningen in het plangebied zal de verkeersintensiteit op de dijk mogelijk toenemen, mede omdat vanuit het plangebied doorsteken worden gemaakt naar de dijk. De dijk is echter alleen toegankelijk voor fietsers en voetgangers. Verstoring op het Vogelrichtlijngebied is daarmee minimaal, zeker omdat de natte gebieden ver van de dijk gelegen zijn.

3.2 beschermde soorten op basis van Flora- en faunawet

De combinatie van het bron- en literatuuronderzoek en de biotooptoets leidt tot de onderstaande tabellen van de soortgroepen zoogdieren, amfibieën, vleermuizen, broedvogels en vissen. Uit de soortengroepen reptielen, dagvlinders, libellen, sprinkhanen en krekels en planten zijn geen beschermde of streng beschermde exemplaren aangetroffen of te verwachten.
In de onderstaande tabellen is voor iedere aangetroffen soort aangegeven op welke grond deze soort bescherming geniet. Bescherming op basis van de Flora- en faunawet staat in de kolom flora en fauna. Hierbij is tevens aangegeven of de soort is aangemerkt als algemeen, overig of streng beschermde soort. Vermelding op de Rode lijst is weergegeven in de kolom Rode lijst. Bescherming op basis van de Habitat- of Vogelrichtlijn is weergegeven in de kolom habitat of vogel. In dat geval wordt vermeld of de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bijlage I van de Vogelrichtlijn.

zoogdieren (exclusief vleermuizen)

soort	flora en fauna	rode lijst	habitat	bron	opmerking
bunzing	algemeen			2	
egel	algemeen			2	
hermelijn	algemeen			2	
huisspitsmuis	algemeen			2	
konijn	algemeen			2	
mol	algemeen			2	
veldmuis	algemeen			2	
wezel	algemeen			2	
woelrat	algemeen			2	

1 Biotooptoets 30 mei 2006
2 Atlas van de Nederlandse zoogdieren, 1992, gegevens 1988

Meubelspuiterij aan de Horst

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen zoogdieren waargenomen. Het voorkomen van overige- en streng beschermde soorten is op basis van de literatuur en de biotooptoets niet te verwachten.

Vleermuizen

soort	flora en fauna	rode lijst	habitat	bron	opmerking
baardvleermuis	streng		IV	3	
gewone dwergvleermuis	streng		IV	2, 3	
gewone grootoorvleermuis	streng		IV	3	
laatvlieger	streng		IV	3	
ruige dwergvleermuis	streng		IV	3	
watervleermuis	streng		IV	3	

1 Biotooptoets 30 mei 2006
2 Atlas van de Nederlandse zoogdieren, 1992, gegevens 1988
3 Atlas van de Nederlandse Vleermuizen, 1997

In de literatuur worden voor het plangebied en omgeving 5 soorten vleermuizen genoemd (zie bovenstaande tabel). De gewone grootoorvleermuis is een soort van structuurrijke bossen en parklandschappen. Ook de baardvleermuis is een echte bosbewoner. Het plangebied en zijn directe omgeving voldoet niet aan de biotoopeisen van deze soorten. Deze beide soorten zijn daarmee voor het plangebied uit te sluiten.

De watervleermuis foerageert boven open water en foerageert zeer waarschijnlijk boven de Waal. Deze soort heeft haar zomerverblijfplaats in holle bomen. Ook de ruige dwergvleermuis maakt gebruik van holle bomen. De bomen in het plangebied bevatten geen holten, die door deze soorten kunnen worden gebruikt.

De gewone dwergvleermuis en de laatvlieger maken gebruik van gebouwen. Ook de ruige dwergvleermuis maakt 's winters gebruik van gebouwen om te overwinteren. In het plangebied worden slechts enkele gebouwen afgebroken. Deze gebouwen zijn tijdens het veldbezoek geïnspecteerd op geschiktheid voor vleermuizen. Het gaat hierbij om de loodsen op het terrein van VBK Materiaaldienst B.V. Omdat deze loodsen bestaan uit een grote ruimte, zijn geen beschutte, nauwe ruimten aanwezig. Zowel de laatvlieger als de gewone dwergvleermuis maken gebruik van dergelijke, nauwe ruimten en worden nooit vrijhangend aangetroffen.
Daarnaast wordt de aanbouw van nummer 42 gesloopt. Deze heeft een betonnen dak, wat niet toegankelijk is voor vleermuizen. Ook het gebouw van de metaalwerkplaats en de bedrijven aan de Horst 5 en 7 worden afgebroken. Deze gebouwen bestaan uit metalen wanden met een damwand profiel. Deze gebouwen zijn niet geschikt voor bewoning door vleermuizen.

In de gebouwen die worden gesloopt, zijn om bovengenoemde redenen geen kolonies of vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen te verwachten. In de overige gebouwen, komen mogelijk wel vleermuizen voor. Vooral de woonhuizen met pannendaken zijn geliefd bij vleermuizen. Deze woningen blijven echter gehandhaafd, waardoor de vleermuizen, die mogelijk in deze woningen verblijven geen schade ondervinden van de plannen. In het plangebied ontbreken duidelijke boomstructuren. Hierdoor zijn dan ook geen vaste foerageer- en migratieroutes voor vleermuizen te verwachten.

amfibieën

Soort	flora en fauna	rode lijst	habitat	bron	opmerking
bruine kikker	algemeen			2	
gewone pad	algemeen			2	
kamsalamander	streng	X	IV	2, 3	
kleine watersalamander	algemeen			2	
Middelste groene kikker	algemeen			2	
poelkikker	streng	X	IV	2	
rugstreeppad	streng		IV	2	

1 Biotooptoets 30 mei 2006
2 Ravon jaarverslag, 2003 & 2004
3 Soorten van de Habitatrichtlijn, 2004

In het plangebied is geen open water aanwezig. Hierdoor ontbreekt geschikt voortplantingswater voor amfibieën. Ook is geen geschikt landbiotoop aanwezig. Het gebied is daarmee ongeschikt als leefgebied voor amfibieën. De amfibieënsoorten uit de tabel komen zeer waarschijnlijk voor in de uiterwaarden langs de Waal.

vissen

soort	flora en fauna	rode lijst	habitat	bron	Opmerking
bermpje	overige			3	
bittervoorn	streng	X	II	4	
grote modderkruiper	streng	X	II	4	
kleine modderkruiper	overige		II	4	
rivierdonderpad	overige		II	4	

1 Biotooptoets 30 mei 2006
2 Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen, 1997
3 Ravon jaarverslag, 2003 & 2004
4 Soorten van de Habitatrichtlijn, 2004

In het plangebied is geen open water aanwezig. De aanwezigheid van beschermde vissoorten in het plangebied is daarmee uit te sluiten. Een soort als de rivierdonderpad komt in de Waal voor. De melding van de overige soorten heeft betrekking op de sloten in de omgeving van Druten.

Vogels

soort	flora en fauna	rode lijst	vogel	bron	Opmerking
ekster	overige			2	
gekraagde roodstaart	overige			2	
gierzwaluw	overige			2	
grote lijster	overige			2	
holenduif	overige			2	
houtduif	overige			2	
huismus	overige	x		2	
huiszwaluw	overige	x		2	
kauw	overige			2	
koolmees	overige			2	
merel	overige			2	
pimpelmees	overige			2	
roodborst	overige			2	
spreeuw	overige			2	

Materiaalopslag

tuinfluiter	overige			2	
turkse tortel	overige			2	
vink	overige			2	
winterkoning	overige			2	
witte kwikstaart	overige			2	
zanglijster	overige			2	
zwarte kraai	overige			2	
zwarte roodstaart	overige			2	

1 Biotooptoets 30 mei 2006
2 Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998 - 2000

Tijdens het veldbezoek zijn in het onderzoeksgebied geen vogels waargenomen. Naar verwachting komen slechts een aantal algemeen voorkomende vogels voor, zoals merel, vink en koolmees. In het plangebied zijn geen bomen aanwezig, die geschikt zijn als broedplaats voor spechten of andere vogels. Ook zijn geen kolonies van roeken waargenomen en zijn er geen aanwijzigen dat roofvogels in het plangebied broeden.

planten
Bijzondere of beschermde planten zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen en ook niet te verwachten in het plangebied.

3.3 ontheffingsplichtige soorten

Ontheffingsplichtige soorten zijn overige en streng beschermde soorten. In het plangebied zijn, met uitzondering van de vogels, geen ontheffingsplichtige soorten aanwezig. (zie paragraaf 1.4). Alle vogels welke zijn opgenomen in de tabel bij de soortengroep vogels zijn aangewezen als overige beschermde soort in het kader van de Flora- en faunawet.

3.4 conflicten met de Flora- en faunawet

Uitvoering van de activiteiten brengt de duurzame instandhouding van de populaties beschermde soorten niet in gevaar. De soortengroepen zoogdieren en broedvogels ondervinden schade van de activiteiten die gaan plaatsvinden.

Zoogdieren en vleermuizen
De conflicten met de Flora- en faunawet treden op voor de kleine zoogdieren als egel, konijn en muizen en kleine jagers als de bunzing.

De muizen gebruiken het plangebied als een compleet leefgebied waarin ruimte wordt gevonden voor foerageren, nest- en voortplantingsgelegenheden en rust- en overwinteringsplaatsen. De werkzaamheden ontneemt deze soorten permanent hun complete leefgebied. De meeste muizen kunnen bij aanvang van de activiteiten tijdig het plangebied verlaten en zullen in de directe omgeving een nieuw onderkomen moeten zoeken. Gezien de aanwezigheid van holen kan niet voorkomen worden dat bij het verwijderen van de houtachtige beplanting en bij het grondwerk

(onbedoeld) exemplaren gedood zullen worden. Immers, bij dreigend gevaar bestaat de kans dat deze dieren hun holen in vluchten in de illusie hier veilig te zijn. De aanwezige muizensoorten zijn echter zo algemeen en hebben een dermate hoge reproductie dat de populatie niet in gevaar komt.

De egel en het konijn zijn flexibeler en hebben een groter leefgebied dan de muizen. De (negatieve) gevolgen voor deze soorten zijn daarom ook beperkter. Voor hen verdwijnt een deel van het voedselgebied. Waarschijnlijk gebruiken zij het plangebied alleen maar om te foerageren. Zij kunnen hun voedsel ook in de directe omgeving halen.

De kleine jagers als wezel en bunzing zijn eveneens flexibel en gebruiken de beplantingen als leefgebied. Door de verstoring van een deel van hun voedsel (de muizen) en een deel van hun jachtgebied hebben de voorgenomen activiteiten ook effect op de kleine jagers. De jachtgebieden van deze soorten zijn vele malen groter dan de omvang van het plangebied. De kleine jagers zullen het plangebied vooral gebruiken om te foerageren. Tijdens de werkzaamheden zullen naar verwachting geen exemplaren gedood en verstoord worden.

De bebouwing in het plangebied is mogelijk geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. De meeste gebouwen blijven echter staan. De gebouwen, die worden gesloopt, zijn geen van alle geschikt voor vleermuizen. In het plangebied is geen geschikt foerageergebied aanwezig in de vorm van lijnvormige beplantingen of open water. De soortgroep vleermuizen zal dan ook geen schade ondervinden van de activiteiten in het plangebied.

Voor alle zoogdieren, met uitzondering van de vleermuizen, die mogelijk in het plangebied aanwezig zijn, geldt dat het alleen om algemeen beschermde soorten gaat, waarvoor geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden in het kader van de Flora- en faunawet.
De vleermuizen, die streng beschermd zijn, ondervinden geen schade van de activiteiten. Hierdoor is voor deze groep ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

vogels
In het plangebied komen verschillende soorten algemene vogels voor. Het gaat hierbij om verschillende algemene soorten zoals merel, vink, koolmees en ekster. Deze vogels zullen zich vooral ophouden in de tuinen van de woonhuizen aan de Hooistraat. Omdat deze tuinen behouden blijven, zullen deze vogels vrijwel geen schade ondervinden van de voorgenomen activiteiten.

Voor vogels hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd, wanneer geen vaste verblijfplaatsen (holen) of kolonies worden vernietigd. In het plangebied zijn dergelijke holen of kolonies niet aangetroffen. Een ontheffing is dan ook niet nodig. Wel moet het plangebied voorafgaand aan de werkzaamheden worden gecontroleerd op de aanwezigheid van in gebruik zijnde nesten. Wanneer dergelijke nesten worden aangetroffen, geldt rond deze nesten een rustzone van 20 meter waarbinnen geen werkzaamheden mogen worden uitgevoerd. De werkzaamheden mogen pas worden uitgevoerd wanneer de vogels hun nesten vanzelf weer hebben verlaten.

overige soortengroepen
Uit de soortengroepen amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, sprinkhanen en krekels en planten zijn geen algemene, overige of streng beschermde soorten in het plangebied te verwachten. Soorten uit deze soortengroepen zullen dan ook geen schade ondervinden van de activiteiten die uitgevoerd gaan worden ten behoeve van de realisatie van de woningen in het plangebied.

4 CONCLUSIE

Voor alle soorten die in de Flora- en faunawet zijn aangemerkt als overige en streng beschermde inheemse soort en voorkomen in het plangebied én waarbij door de ruimtelijke ingreep woon- of leefgebied verdwijnt, waardoor de duurzame instandhouding van de soort wordt bedreigd of verstoord, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Voor het verstoren van dieren die alleen in het gebied voedsel zoeken (foerageren), hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. De omringende omgeving biedt voldoende alternatieven om hierin te voorzien. Ook voor beschermde soorten binnen het plangebied, welke door de ingreep niet worden verstoord of waarvan geen (tijdelijk) leefgebied verdwijnt, is geen ontheffing nodig.

In het plangebied zijn geen overige of streng beschermde soorten aanwezig, die schade ondervinden door de werkzaamheden. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is dan ook niet nodig.

5 LITERATUURLIJST

Atlas van de Nederlandse broedvogels, Nederlandse Fauna 5, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden, 2002.

Atlas van de Nederlandse dagvlinders, Vereniging tot behoud van natuurmonumenten in Nederland en de Vlinderstichting, 's-Gravenland/Wageningen, 1989

Atlas van de Nederlandse vleermuizen, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1997

Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen, Henrik W. de Nie, Media Publishing, Doetinchem, 1997

Atlas van de Nederlandse zoogdieren, Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht, 1992

Bekendmaking lijsten beschermde inheemse soorten, nummer 201, 13 november 2001

Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet, Stb. 2000, 523

Besluit vrijstelling beschermde dier en plantensoorten, Stb. 2000-525, Stb. 2001,499

De Nederlandse libellen, Nederlandse Fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden, 2002.

Flora- en faunawet, wetnummer 402, staatsblad, 1998

Flora- en faunawet, wetnummer 656, staatsblad, 2001
Beschermde soorten: bijlage I en II van de Flora- en faunawet (Stb. 1998,402,

Habitatrichtlijn, (Richtlijn 92/43/EEG).

Natuurbeschermingswet, 1998.

Ravon jaarverslag 2003 en 2004, RAVON Tijdschrift 20 jaargang 7 nummer 2, juli 2005

Rode lijsten

Soorten van de Habitatrichtlijn, John A.M. Janssen en Joop H.J. Schaminee, KNNV Uitgeverij, Utrecht 2004

Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409/EEG).

Natuurtoets

Plangebied ‘De Horst’ te Druten

Oktober 2009

Rapportnummer: P09-0146

In opdracht van: KDO Vastgoedontwikkeling

Uitgevoerd door: Staro Natuur en Buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel. 0492-450161
fax. 0492-450162
www.starobv.nl

Inhoud

Referenties

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Er zijn plannen om het plangebied De Horst te Druten te herontwikkelen. Op de locatie van de voormalige materiaalopslag van Klok Bouwbedrijven zullen 94 woningen worden gerealiseerd (figuur 1). Voor het volledige plan, zie bijlage 1. Het betreft 39 grondgebonden en 55 appartementen verdeeld over 3 woongebouwen (figuur 2). De 39 grondgebonden woningen zijn gelegen binnen in het plan. De 3 appartementengebouwen zijn gelegen tegen de dijk en hebben (deels) uitzicht over de Waal.

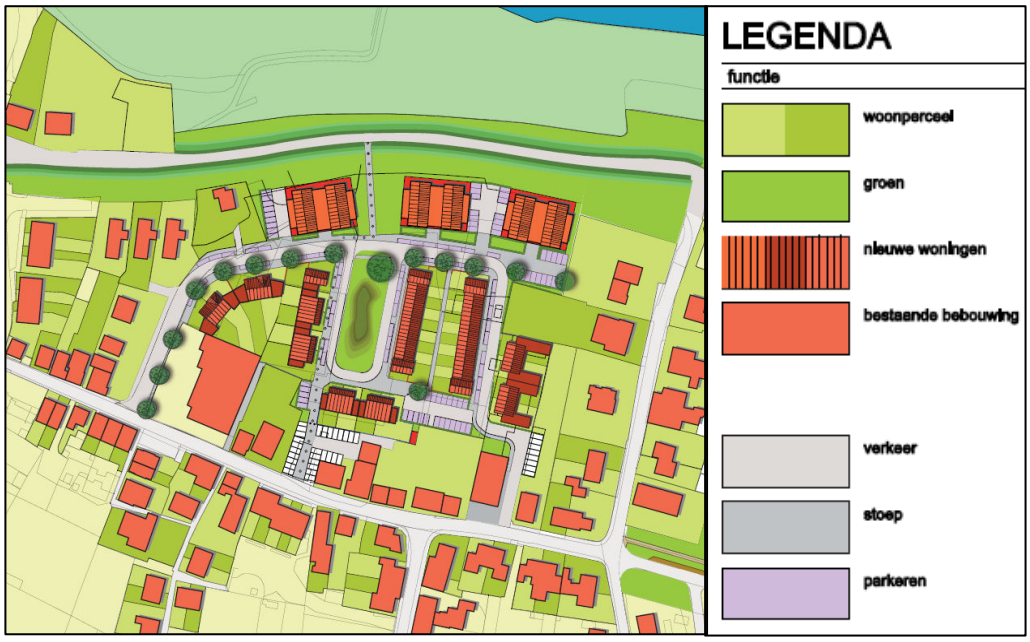

Figuur 1: plangebied

Figuur 2: concepttekening appartementencomplex gezien vanaf de kant die niet aan de uiterwaard grenst.

Ligging van het plangebied

De Horst te Druten grenst aan de Waalbandijk. Aan de andere kant van de dijk liggen de Afferdense en Deestse Waarden. De Afferdense en Deestse Waarden zijn onderdeel van het Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal. Dit Natura2000-gebied omvat het winterbed van de Waal en daarmee alle uiterwaardgebieden aan de noord- en de zuidoever van de Waal van Nijmegen tot aan Zaltbommel.
De Afferdense en Deestse Waarden kennen door vroegere en recente ontgrondingen betrekkelijk veel hoogteverschillen. Er komen verschillende landschapstypen voor die elkaar in een vrij kleinschalig patroon afwisselen. De belangrijkste ingrediënten zijn wateren, pioniervegetaties van droge en natte standplaatsen, droge en natte graslanden, moerassen, ruigten, struwelen, bosjes en bos. Momenteel zijn grote delen van de uiterwaard verruigd en de plas nabij het plangebied nagenoeg opgedroogd.
Op de oeverwallen (met name in het westelijk deel) komen planten voor van het stroomdalgrasland, een vegetatietype van bijzonder belang voor de natuurwaarde in het rivierengebied. Het stroomdalgrasland in de Afferdense en Deestse Waarden zijn matig tot redelijk ontwikkeld. De oude strangen vormen een leefgebied voor visgemeenschappen van helder plantenrijk water, voor amfibieën en voor kenmerkende water- en oeverplanten. Het is tegenwoordig een minder rijk gebied voor zowel broedvogels als niet-broedvogels die in het gebied voedsel zoeken.

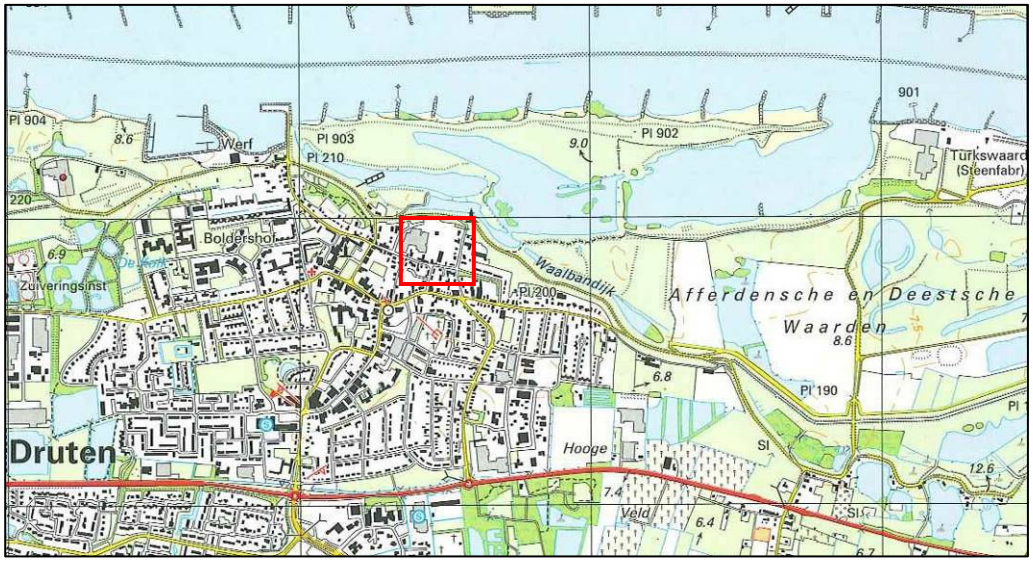

Figuur 3: ligging van het plangebied (rode lijn)

Figuur 4: ligging van het plangebied ten opzichte van het Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal

Zie de foto's hieronder voor een impressie van het plangebied en omgeving.

Met de klok mee: foto 1: materiaalopslag De Horst, foto 2: materiaalopslag De Horst vanaf de Waalbanddijk gezien, foto 3: de uiterwaarden, foto 4: de plas achter de dijk ter hoogte van het plangebied, foto 5:P de zandwinplas bij Druten met aanwezige grauwe ganzen, foto 6: plas bij Druten, foto 7: de plas achter de dijk ter hoogte van het plangebied, foto 8: de Waalbandijk is niet toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer.

1.2 Doel

Doel van deze studie is te komen tot een passende beoordeling Natuurbeschermingswet voor de effecten van bouw van 94 woningen in het plangebied De Horst te Druten. Als uitgangspunt hierbij worden het concept

ontwerpbesluit Uiterwaarden Waal met bijbehorende kaarten en toelichting genomen en het Natura2000 doelendocument gebruikt, zoals op de website van het ministerie van LNV staat (november 2007).

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van de Natuurbeschermingswet 1998. De aanwezige beschermde soorten worden beschreven in hoofdstuk 3. De tijdelijke en blijvende effecten van de geplande ingreep op het Natura2000-gebied worden beschreven in hoofdstuk 4 en 5. In hoofdstuk 6 wordt de verslechterings- en verstoringstoets uitgewerkt en in het laatste hoofdstuk zijn de conclusies uiteengezet.

2 Toetsingskader

2.1 Natuurbeschermingswet 1998

Nederland kreeg in 1967 voor het eerst een Natuurbeschermingswet. Deze wet maakte het mogelijk om natuurgebieden en soorten te beschermen. Op den duur voldeed de wet niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen stellen aan natuurbescherming. Daarom is in 1998 een nieuwe Natuurbeschermingswet gemaakt die alleen gericht is op gebiedsbescherming. De bescherming van soorten is geregeld in de Flora- en faunawet. De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 gewijzigd. Sindsdien zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet verwerkt. De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet:

- Natura2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn);
- Beschermde Natuurmonumenten en
- Wetlands.

Voor de Natura2000-gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoel-stellingen niet in gevaar mogen worden gebracht. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen (zowel bestaand als nieuw) die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie. Naast deze Natura2000-gebieden kent de Natuurbeschermingswet ook beschermde natuurmonumenten en wetlands. Zie voor een uitgebreide uitleg bijlage 2.

2.2 Kans op significante negatieve effecten

Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Het optreden van significant verstorende effecten op het Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal kan niet op voorhand worden uitgesloten. Aangezien er kans is op significant verstorende effecten wordt een passende beoordeling uitgevoerd. Een effect is significant als de instandhoudingdoelstellingen van een Natura2000-gebied dreigen te worden aangetast.

2.3 Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal

Het plangebied De Horst in Druten grenst aan de Afferdense en Deestse Waarden. Dit gebied is onderdeel van de Speciale beschermingszone (sbz) en Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal. Deze Speciale beschermingszone strekt zich uit van Nijmegen tot Waardenburg. Het totale oppervlakte bedraagt bijna 4.600 hectare.
De Uiterwaarden Waal zijn aangewezen als Speciale beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De Waal kwalificeert als sbz onder de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen van de kleine zwaan, kolgans, grauwe gans en smient die het gebied benutten als overwinteringsgebied en/of rustplaats. Het gebied kwalificeert tevens omdat het behoort tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden voor de kwartelkoning in Nederland.

De SBZ is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen (prioritaire soorten zijn aangeduid met een sterretje (*):

- Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het Chenopodion rubri p.p. en Bidention p.p.;
- Kalkminnend grasland op dorre zandbodem*;
- Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis), Subtype: H6510A: Glanshaver- en vossenstaarthooilanden;
- Bossen op alluviale grond met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*, Subtype: H91E0A: Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen).

De speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten (geen vogels).
Prioritaire soorten zijn aangeduid met een sterretje (*):
Zeeprik, rivierprik, elft, zalm, grote modderkruiper, kamsalamander en bever

De speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende vogelsoorten:
Kleine zwaan, brandgans, nonnetje, porseleinhoen, kwartelkoning en zwarte stern.

De speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en /of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones:
Fuut, aalscholver , kolgans, grauwe gans, smient, krakeend, pijlstaart, slobeend, tafeleend, kuifeend, meerkoet, kievit, grutto,wulp.

2.4 Instandhoudingsdoelstellingen

Voor het Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal dienen bepaalde instandhoudings-doelstellingen verwezenlijkt te worden (bijlage 3). Natura2000-gebieden moeten de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidings-gebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip ‘instandhouding’ wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantsoorten in een gunstige staat van instandhouding.

2.4.1 Habitattypen

Habitattypen	Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
Slikkige rivieroevers	-	=	>
*Stroomdalgraslanden	--	=	>
Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	-	>	>
*Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	-	=	>

Tabel 1.1 instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen van Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal.

2.4.2 Soorten (geen vogels)

Soorten	Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Doelstelling populatie
Zeeprik	-	>	>
Rivierprik	-	>	>
Elft	--	=	>
Zalm	--	=	>
Grote modderkruiper	-	=	=
Kamsalamander	-	>	>
Bever	-	=	>

Tabel 1.2 instandhoudingsdoelstellingen van soorten (geen vogels) van Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal.

2.4.3 Broedvogels

Soort	Instandhoudingsdoelstelling	Trend*	Gem. 99-03*
Porseleinhoen	Draagkracht 10 paren		2
Kwartelkoning	Draagkracht 30 paren	++	19
Zwarte stern	Draagkracht 20 paren		7

Tabel 1.3 geformuleerde IHD, trend en huidig aantal broedvogels in het gehele Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal, waar de Afferdense en Deetse Waarden onderdeel van zijn. IHD uit LNV 2007 en * uit SOVON &CBS 2005

2.4.4 Niet-broedvogels

Soort	IHD	Functie*	Trend* t.o.v. 94/95	Seizoens-gemiddelde 99/00-03/04*	Doelstelling populatie*
Fuut	Draagkracht 900 vogels[1]	f	?	90	=
Aalscholver	Draagkracht 260 vogels[1]	fs	?	260	=
Kleine zwaan	Draagkracht 9 vogels[1]	fs	-	9	=
Kolgans	Draagkracht 5500 vogels	fs	?	5500	=
Grauwe gans	Draagkracht 2400 vogels[1]	fs	++	2400	=
Brandgans	Draagkracht 610 vogels	fs	++	610	=
Smient	Draagkracht 4700 vogels[1]	sf	-	4700	=
Krakeend	Draagkracht 50 vogels[1]	f	++	50	=
Pijlstaart	Draagkracht 30 vogels[1]	f	?	30	=
Slobeend	Draagkracht 90 vogels[1]	f	0	90	=
Tafeleend	Draagkracht 190 vogels[1]	f	?	190	=
Kuifeend	Draagkracht 530 vogels[1]	f	+	530	=
Nonnetje	Draagkracht 6 vogels[1]	f	?	6	=
Meerkoet	Draagkracht 780 vogels[1]	f	-	780	=
Kievit	Draagkracht 790 vogels[1]	fs	--	790	=
Grutto	Draagkracht 70 vogels[1]	fs	-	70	=
Wulp	Draagkracht 160 vogels[1]	fs	+	160	=

Tabel 1.4 geformuleerde instandhoudingsdoelen, trend en huidig aantal niet-broedvogels in het gehele Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal, waar de Afferdense en Deestse Waarden onderdeel van zijn.1: seizoensgemiddelde, f: foerageergebied, s: slaapplaats, ++: sterk stijgend, +: stijgend, 0: stabiel, ?: onbekend, -: dalend, ---: sterk dalend. IHD uit LNV 2007 en * uit: CBS & SOVON (2005)

3 Aanwezige natuurwaarden

Voor dit onderzoek is een literatuurstudie gedaan waarbij onder andere gebruik is gemaakt van de Atlas van de Nederlandse broedvogels, verspreidingsatlassen amfibieën Gelderland, de website Waarneming.nl en verschillende inventarisatierapporten. Daarnaast heeft in samenwerking met L. van den Bergh, ornitholoog en kenner van het gebied Afferdense en Deestse Waarden, een veldbezoek plaatsgevonden.

3.1 Habitats

Uit de kartering van Staatsbosbeheer (v. Os en v.d. Haterd, 2003) blijkt dat in het gebied de volgende vegetaties voorkomen: watervegetaties, moerasvegetaties, overstromingsgraslanden, natte pioniervegetaties, vochtige graslanden, droge graslanden, droge pioniervegetaties, ruigten, struwelen en bossen (Tabel 3.1). In een rapportage van het RIZA (Pelsma, 2002) worden deze typen eveneens genoemd.

Soort vegetatie	Mate van voorkomen in het gebied	Landelijke betekenis
Watervegetaties	Veel	Lokaal
Moerasvegetaties	Minder vaak	Lokaal
Overstromingsgraslanden	Veel	Lokaal
Natte pioniervegetaties	Veel	Lokaal
Vochtige graslanden	Veel	Algemeen
Droge graslanden	Minder vaak	Zeer lokaal
Droge pioniervegetaties	Weinig	Lokaal
Ruigten	Minder vaak	Algemeen
Struwelen	Veel	Lokaal
Bossen	veel	Lokaal

Tabel 3.1 vegetaties die in het Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal voorkomen.

Algemeen = komt op veel plaatsen in Nederland voor.
Lokaal = Komt alleen in het rivierengebied voor, maar is daar algemeen.
Zeer lokaal = Is zowel landelijk als binnen het rivierengebied bijzonder.

3.2 Soorten (geen vogels)

Beekprik

Beken en kleine rivieren zijn de belangrijkste leefgebieden van de beekprik. De verspreiding van deze soort is in Nederland beperkt tot de Achterhoek, de Veluwe, oostelijk Noord-Brabant en Limburg (RAVON).

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

In de jaren 1980 tot 2008 is volgens RAVON geen beekprik waargenomen in de Waal bij Druten.

Rivierprik

De rivierprik wordt aangetroffen door geheel Nederland. Volwassen exemplaren worden gevonden in mondingen van rivieren en de kustwateren. Larven (en volwassenen) worden aangetroffen in de midden- en bovenloop van grotere rivieren en hun zijstroompjes, alsook de grotere beken.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

Volgens RAVON zijn in de Waal bij Druten in de jaren 1980 tot 2008 geen rivierprikken waargenomen.

Elft

De elft is geen veel voorkomende vissoort in Nederland. Volwassen elften leven in de zee en trekken het zoetwater in om zich voort te planten in de middenloop van grote rivieren. Er zijn nog incidentele waarnemingen de afgelopen decennia.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

In de jaren 1980 tot 2007 wordt eenmaal een melding gemaakt van elft in de Waal (RAVON).

Zalm

De zalm is als paaiende soort uit de Rijn en Maas verdwenen tussen 1950 en 1985. Sindsdien zijn er in Nederland nog wel zalmen gevangen (o.a. grote rivieren en IJsselmeer) maar het grootste deel betreft uitgezette exemplaren hoewel een deel mogelijk afkomstig is van natuurlijke voortplanting.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

In de jaren 1980 tot 2007 wordt eenmaal melding gemaakt van een zalm in de Waal (RAVON).

Grote modderkruiper

De grote modderkruiper kan worden aangetroffen in stilstaande of langzaam stromende wateren, zoals sloten, vennen, plassen en meanders. Tegenwoordig is de grote modderkruiper plaatselijk door Nederland te vinden. Concentraties worden aangetroffen in West-Brabant, de laagveengebieden van Noordwest Overijssel en in de boesemwateren in het rivierengebied (RAVON).

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

In Laak *et. al*. (1994) wordt de grote modderkruiper niet voor het gebied gemeld. Ook in Creemers (2003) wordt geen melding gemaakt een vangst van de grote modderkruiper.

Kamsalamander

De soort komt voor in mesotrofe tot eutrofe wateren zoals laag dynamische kolken en strangen in het rivierengebied. In de nabijheid van voortplantingswateren dienen structuurrijke ruigten, bosjes en/of houtwallen voor overwintering aanwezig te zijn.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

Van deze niet algemene soort is een vrouwtje aangetroffen bij een oude strang in het centrale deel van de waard. Verder is de soort aangetroffen in nabij gelegen binnendijkse rabatten en een kolk (gelegen tussen oude en nieuwe dijk bij Afferden). Er zijn waarnemingen van de soort onder houtafval in het centrale en oostelijk deel van de waard.

Bever

In Nederland was de bever tot voor kort uitgestorven. In de periode 1988-1991 is in de Biesbosch een aantal families uit het Elbegebied (voormalig DDR) losgelaten, in 1994 gevolgd door een herintroductie in de Gelderse Poort (tussen Arnhem en Nijmegen). Nabij Natuurpark Lelystad leeft sinds 1991 een kleine populatie ontsnapte bevers. Het aantal waarnemingen elders in Nederland stijgt.
Bevers komen voor in het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, langs beken, rivieren en meren. De aanwezigheid van bossen op de oevers is een vereiste. Bevers zijn vooral 's nachts actief (Zoogdiervereniging).
Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden
Er zijn wel meldingen van bevers in de Waal, maar niet in de Afferdense en Deestse Waarden (zoogdiervereniging). De bever komt nog niet in de Afferdense en Deestse waarden voor.

3.3 Broedvogels

De volgende vogelsoorten zijn als broedvogel belangrijk voor de aanwijzing van de Uiterwaarden Waal als Natura2000-gebied.

Porseleinhoen
Het porseleinhoen is een nachtvogels die leeft in moerasgebieden. Het nest wordt gemaakt in de dichte vegetatie van riet of zeggen of op een zelfgemaakte verhoging iets boven het waterpeil. Voor het verzamelen van voedsel is hij aangewezen op ondiep water en slik. Het porseleinhoen leeft overwegend van schaaldiertjes, kleine kikkers en insecten, maar ook zaden en vruchten. De broedperiode valt tussen half april en eind juli.
Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden
Volgens de atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 komt het porseleinhoen niet voor in de Afferdense en Deestse Waard. Pelsma & Zijlstra (2003) melden de soort als broedvogel tussen de oude en de nieuwe dijk langs de waarden tussen Afferden en Deest in 1997. Vlakbij het plangebied is de soort als broedvogel niet aangetroffen. Het verspreidingsgebied is gekrompen van 1 km-hok in 1995-97 tot nul in 2004-06. Het porseleinhoen komt in de uiterwaard niet meer voor (L. van den Bergh). De belangrijkste kerngebieden waren de Kil van Hurwenen en de Heesseltsche uiterwaarden.

Kwartelkoning
De kwartelkoning is een vrijwel uitsluitend nachtactieve soort die bij voorkeur broedt in redelijk open (soms vochtige) terreinen met een hoge en dichte kruidenrijke vegetatie, zoals uiterwaarden van rivieren en stroomdalen. Het voedsel bestaat voornamelijk uit insecten en andere ongewervelden. Het broedseizoen strekt zich, met twee broedsels, uit van begin mei, als de eerste vogels terugkeren uit de overwintergebieden tot half augustus.
Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden
Het rivierengebied vormt in Nederland een belangrijk broedgebied voor de kwartelkoning. Het voorkomen wordt jaarlijks vlakdekkend onderzocht in het kader van het Soortbeschermingsplan Kwartelkoning (SOVON & Vogelbescherming Nederland). Hierbij wordt de ligging van de territoria aan de hand van roepende mannetjes geregistreerd. De populatie in de uiterwaarden van de Waal bestond in 2004-06 uit gemiddeld 5 territoria en in 2007 uit 4; deze lagen vooral in het gebied tussen

Zaltbommel en Tiel met (tot 2005) een bolwerkje in de Stiftsche Waarden. Voor de Uiterwaarden Waal geldt een uitbreidingsdoelstelling naar een populatie van tenminste 30 broedparen. De Afferdense en Deestse Waarden maken daar deel van uit en er zijn gedetailleerde data bekend. In de periode 1992-2001 zijn er alleen in 1999 drie roepende kwartelkoningen gehoord (Pelsma & Zijlstra 2003): twee vogels in de open ruigtes omgeving zomerkade langs de oude strang en één langs de waardzijde van de dijk oprit Afferden. Of het eenmalig broeden samenhangt met de landelijke trend van jaarlijks sterk wisselende aantallen of te maken heeft met plaatselijke omstandigheden is onbekend. De kwartelkoning komt in de uiterwaard niet meer voor (L. van den Bergh).

Zwarte stern

De Zwarte Stern is tijdens het broedseizoen gebonden aan zoetwater. De broedbiotoop bestaat vooral uit zoetwatermoerassen, vennen, uiterwaarden, plassen en sloten, en oevers van meren en langzaam stromende rivieren. De soort foerageert veel op insecten en andere ongewervelde dieren. Naast het aanbod van voldoende insecten is de aanwezigheid van visrijk water binnen een straal van 5 km van het nest van belang, omdat vissen een noodzakelijke aanvulling op het dieet vormen. Tegenwoordig broedt de soort voornamelijk in laagveenmoerassen, laagveengraslanden en moerassen in rivierkleigebieden. Tijdens de trek maakt de soort zowel gebruik van zoet- als van zoutwatergebieden. (Voous 1960, SOVON 1987, Karman et al. 1995, Van der Winden et al. 1996, Beintema 1997).

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

In Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal is het voorkomen van de Zwarte Stern vlakdekkend onderzocht in de periode 1990-2007. In 2007 werden 5 broedparen geteld, recent maximum was 9 in 2005. Streefgetal is een populatie van tenminste 20 broedparen. Dat doel wordt al ruim 20 jaar niet gehaald. Volgens het rapport 'Factsheets van broedvogels in de Natura2000-gebieden van Gelderland' en de Atlas van de Nederlandse broedvogels komt de zwarte stern niet voor in de Afferdense en Deestse Waarden. Ook op waarneming.nl worden geen waarnemingen van de zwarte stern in de Afferdense en Deestse Waarden gemeld.

3.4 Niet-broedvogels

De volgende vogelsoorten zijn als niet-broedvogel belangrijk voor de aanwijzing van de Uiterwaarden Waal als Natura2000-gebied.

Fuut

Futen komen jaarrond in Nederland voor en broeden verspreid of in groepjes langs oevers en vegetatieranden van grotere en kleine wateren. Na het broedseizoen ruien ze in concentraties op grote wateren. Na de rui verblijven ze vooral op het IJsselmeer, de grote rivieren en in het Deltagebied. Het voedsel bestaat hoofdzakelijk uit vis en aquatische insecten.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

In SBZ Waal kwam tussen 0.4 en 0.5% van de geografische populatie voor in 1995-1999 en 2000-2001. Het aandeel in de Afferdense en Deestse Waarden in 1996-2001 bleef met 0.01% daarmee duidelijk achter (Pelsma & Zijlstra 2003). De Futen zijn (broedend en pleisterend) aangetroffen op vrijwel alle plassen. De in recente jaren aangelegde nevengeul is waarschijnlijk nog te voedselarm voor verblijf. De soort is daar sporadisch aangetroffen.

Aalscholver

Aalscholvers zijn ook jaarrond aan te treffen in Nederland. De grootste aantallen broeden in het IJsselmeergebied maar plaatselijk zijn ook langs de rivieren kolonies te vinden. De aalscholver foerageert in grotere visrijke wateren op maximaal 20 km vliegafstand van de broedplaats.'s Nachts slapen ze dan in groepen/groepjes in bomen of op banken in of bij het voedselgebied. Rustende maar met name foeragerende aalscholvers zijn gevoelig voor verstoring.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

In SBZ Waal overwinterde circa 1% van de biogeografische populatie in 1995-1999 en 2000-2001. Het aandeel dat de Afferdense en Deestse Waarden bijdroegen in 1996-2001 is met 0.01% gering (Pelsma & Zijlstra 2003). In de moerasbossen bij Deest bevindt zich een slaapplaats.

Kleine Zwaan

Kleine Zwanen zoeken zwemmend en op het land voedsel. Als ze in de herfst in ons land arriveren eten ze bij voorkeur wortelknollen van Schedefonteinkruid (Potamogeton pectinatus) en kranswieren (Characea). Als deze bron uitgeput is stappen ze over op resten van akkerbouwproducten, zoals aardappels en suikerbieten om vervolgens grazige vegetaties te benutten. Graslanden, bij voorkeur recent ingezaaide, met hoge voedingswaarden hebben daarbij sterk de voorkeur. Langs de rivieren zijn veel geschikte graslanden te vinden. Geschikte voedselgebieden kennen als vereiste ook nog een grote openheid en ligging binnen vliegafstand (tot enkele tientallen kilometers) van geschikte rust/slaapplaatsen als open water of drasse zand en/of modderbanken. Het rivierengebied wordt vooral in strenge winters door de soort benut. Uiterwaarden vriezen door stroming relatief laat dicht en blijven zodoende langer toegankelijk.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

Binnen de SBZ Waal is in de periode 1993-1997 2% van de biogeografische populatie aangetroffen. In de periode 1995-1999 was dat nog 0.9% en in de jaren 2000-01 0.4%. In de Afferdense en Deestse Waarden is in 1996-2001 0.06% van de biogeografische populatie van de Kleine Zwaan waargenomen (Pelsma & Zijlstra 2003). De vogels rusten soms op de zandwinplas nabij Druten en de in recente jaren aangelegde nevengeul aan de oostzijde van de waarden en zoeken voedsel op graslanden en maïsakkers in het deel van de waarden dat gelegen is tussen Afferden en Druten. Kleine Zwanen komen in dit deel van SBZ Waal kortdurend en in geringe aantallen voor. Het lijkt erop dat het gebied als overloop functioneert voor andere en meer geschikte delen van SBZ Waal. Op waarneming.nl worden in het jaar 2000 tot 2009 slechts eenmaal melding gemaakt van kleine zwanen in de waard. Volgens L. van den Bergh komt de kleine zwaan nog slecht sporadisch voor in de uiterwaard.

Kolgans

De kolgans is een wintergast, die pas in november in Nederland arriveert en dan voornamelijk in Zuidwest-Friesland verblijft. Maximum aantallen worden in januari waargenomen. In maart zijn vrijwel alle vogels weer vertrokken. Voor grazende watervogels is het agrarisch gebied vaak van groot belang als foerageergebied. Als slaapplaats worden ofwel de foerageergebieden, of allerlei wateren (zoet of zout), en zand- en modderbanken gebruikt, die op enkele tientallen kilometers van de foerageergebieden kunnen liggen (SOVON 1987, Koffijberg et al. 1997, Mooij et al. 1999).

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

De kolgans is 's winters met grote aantallen vertegenwoordigd in SBZ Uiterwaarden Waal (Pelsma & Zijlstra 2003). In 1995-1999 werd de 1% norm ruim 12 keer overschreden en in 2000-2001 rond 15 maal. Het aandeel dat de Afferdense en Deestse waarden daarvoor leverde was met 0.08 % in 1996- 2001 (gemiddeld 457 vogels) gering. Kolganzen van de Afferdense en Deestse waarden en uit de omgeving gebruiken vooral de grotere plassen in deelgebied nabij Druten en Deest als slaap- en rustplaats. Overdag worden de graslanden gelegen aan de westzijde van de waarden als voedselgebied benut. Bij de plas nabij het plangebied komen in de winter kolganzen voor (L. van den Bergh).

Grauwe gans

De grauwe gans is jaarrond in ons land aanwezig als broedvogel, als trekvogel en als ruier. De broedpopulatie binnen Nederland is vanaf de jaren zeventig gegroeid van enkele paren tot enkele duizenden. De van oorsprong aan moerasgebonden soort broedt in moerasvegetaties of op andere veilige plaatsen langs wateren en zoekt voedsel in de directe omgeving, en benut bij voorkeur mals gras, een goed gewas voor de jonge kuikens. De soort voedt zich ook graag moerasplanten en met allerlei oogstresten, zoals granen, suikerbieten en aardappelen. Ruien (van mei tot juli) vindt plaats bij veilige wateren met goed bereikbare voedselbronnen als helofytenvelden en voedselrijke graslanden. De uit het noorden en oosten langskomende trekvogels pleisteren in de periode september tot november overdag op graslanden en op geoogste akkers van granen, aardappels en bieten waar ze hun voedsel vinden en rusten op plaatselijk aanwezige waterpartijen.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

Voor SBZ Waal is de grauwe gans een belangrijke soort. In 1995-1999 werd de 1% norm 2.5 keer overschreden en in 2000-2001 rond 6 maal. Het aandeel dat in de Afferdense en Deestse Waarden voorkwam in 1996-2001 bedroeg 0.2% en is daarmee gering. Wel is duidelijk uit de toename van de eigen broedpopulatie dat het aantal pleisteraars jaarlijks zal toenemen. De grauwe gans broedt, ruit en overwintert in de Afferdense en Deestse uiterwaarden. De soort is vrijwel overal in het gebied jaarrond aanwezig. Pelsma & Zijlstra (2003) maken duidelijk dat de soort over vrijwel het hele gebied broedt. Foerageren gebeurt vrijwel overal in de waarden op graslanden, (geoogste) akkers en langs met helofyten begroeide randen van poelen en plassen. Het ruien gebeurt op en langs de poelen en plassen die in het gebied aanwezig zijn.

Brandgans

Brandganzen concentreren zich in het najaar in het noordoosten van het land, waar wordt gefoerageerd op grazige en beweide kwelders, zeekraal en cultuurgrasland. Ook in de wintergebieden foerageren brandganzen voornamelijk op grasland en plaatselijk ook op akkerland. Vanaf februari vindt de terugtrek plaats en in maart bevinden zich de grootste aantallen op kwelders en graslanden langs de Fries-Groningse kust, in de Dolllard en in Zuidwest-Friesland. De slaapplaatsen bestaan uit rustige, zoete of zoute wateren, zand- of modderbanken. (Ebbinge et al. 1987, SOVON 1987, Meininger & Van Swelm 1994, Lensink 1996, Koffijberg et al. 1997, Ganter et al. 1999).

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

Op waarneming.nl worden enkele tientallen brandganzen per jaar gemeld, ook in het broedseizoen. De Afferdense en Deestse Waarden zijn niet belangrijk voor de brandgans.

Smient

De smient is wintergast in Nederland die vooral in de maanden oktober tot maart hier pleistert. Overdag rusten de vogels groepsgewijs op plassen en poelen tot enkele kilometers van hun voedselgebied dat ze 's nachts benutten. De voedselgebieden bestaan uit kwelders, natte graslanden en ondiepe plassen waar plantaardig materiaal wordt gegeten.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

De Smient is met circa 2% van de biogeografische populatie in 1995-1999 en 2000-2001 goed vertegenwoordigd in SBZ Waal. Het aandeel dat in de Afferdense en Deestse Waarden in 1996-2001 is aangetroffen is met 0.02% (gemiddeld 270 vogels) gering (Pelsma & Zijlstra 2003). De vogels gebruiken met name de plassen in de omgeving van Druten als rustgebied en zoeken daar langs de oever van de plassen en de aangrenzende graslanden hun voedsel.

Krakeend

Krakeenden komen jaarrond in ons land voor. De krakeend broedt in laaggelegen, open grazige zoetwatergebieden met een weelderige oevervegetatie. 's Winters zoekt de soort meer grote wateren op waar ze zich aansluit bij groepen meerkoeten om te profiteren van het voedsel dat die opduiken. Ze leven o.a. van zaden, insecten, wortels en scheuten van waterplanten.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

In SBZ Waal kwamen in 1995-1999 en 2000-2001 c 1% van de biogeografische populatie voor. Het aandeel in de Afferdense en Deestse Waarden bedroeg in 1996-2001 circa 0.1%. De soort is broedend en pleisterend aangetroffen langs en op alle plassen.

Pijlstaart

Pijlstaarten komen in voor- en najaar op doortrek in Nederland voor. Ze broeden vooral in Noord- en Oost Europa en minder in West Europa op veengebieden en kustmoerassen. In de trektijd rusten ze hier op poelen en plassen en zoeken hun voedsel, bestaande uit zaden, insecten, wortels en scheuten van waterplanten, in ondiep water.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

Pelsma & Zijlstra (2003) geven aan dat voor SBZ Waal in de jaren 1995-1999 en 2000-2001 rond 0.5% van de biogeografische populatie is gescoord. In de Afferdense en Deestse Waarden was het aandeel met 0.01% laag. Ze benutten de aanwezige plassen vooral om er te rusten. Broeden is in 1992-2001 niet geconstateerd.

Slobeend

Slobeenden komen jaarrond in ons land voor. Ze broeden in grazige vegetaties in vochtige graslanden en in helofytengordels langs meren en plassen. De soort eet bij voorkeur zaden en ongewervelden uit ondiep water.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

Pelsma & Zijlstra (2003) melden voor de jaren 1992-2001 gemiddeld circa 12 broedparen in de Afferdense en Deestse Waarden. De soort heeft verspreid over het gebied gebroed veelal in de directe omgeving van plassen en plasjes maar ook in vochtig en verruigd grasland. De grootste concentraties waren eerst te vinden bij de plassen bij Druten en een plasje langs de dijk rond de waard noordoost van Druten. De sterk teruggelopen populatie heeft zich de laatste jaren geheel teruggetrokken op de plassen in oostelijk deel.

Tafeleend

Tafeleenden zijn jaarrond te vinden in Nederland. De soort broedt in riet langs wateren. Ze komen in het winterseizoen vooral voor op grote wateren als meren, plassen en rivieren vaak in groepen samen met kuifeenden. Ze zijn meer nachtactief bij voedsel zoeken. Ze duiken naar molluscen, zaden, scheuten en wortels of wortelknolletjes van planten.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

Pelsma & Zijlstra (2003) melden dat in SBZ Waal in 1995-1999 en 2000-2001 0.5-0.6% van de biogeografische populatie van de soort voorkomt. Het aandeel in de Afferdense en Deestse Waarden is in 1996-2001 gering en bedraagt circa 0.03%. De soort broedt sporadisch in de waarden in de buurt van Deest en is pleisterend waargenomen op alle plassen.

Kuifeend

Kuifeenden komen ook jaarrond voor in Nederland. Ze broeden bij voorkeur in hoog gras en dicht riet langs sloten, poelen en plassen in grote delen van Europa. 's Winters verzamelen de vogels zich in groepen, vaak samen met tafeleenden, op grote wateren als het IJsselmeer, de randmeren en de rivieren waar ze nachtactief voedselzoeken. Kuifeenden foerageren in open water met een diepte van 1 à 1,5 meter en nestelen in dichte oevervegetatie. Het voedsel bestaat veelal uit molluscen (o.a. driehoeksmosselen) en insecten.

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

Pelsma & Zijlstra 2003 vermelden dat de soort in SBZ Waal in 1995-1999 en 2000-2001 met 0.2-0.3% van de biogeografische populatie voorkomt.

Het aandeel in de Afferdense en Deestse Waarden is gering en bedraagt in 1996-2001 rond 0.01%. Alle plassen en poelen worden gebruikt. De grootste concentraties pleisteraars zijn te vinden onder andere op de plassen nabij Druten. De soort broedt verspreid over het hele gebied met zwaartepunten in het oostelijk deel en minder in de buurt van Druten.

Nonnetje

Het Nonnetje is een wintergast, die afhankelijk is van visrijke zoete of zoute wateren. Vooral het Markermeer en in mindere mate het zuidelijk deel van IJsselmeer zijn belangrijk. Bij strenge vorst verblijven grote aantallen langs de grote rivieren en in het Deltagebied. Elders in het land komen kleinere aantallen voor op verschillende meren, plassen en vennen, beken en kanalen. De nachtelijke slaapplaatsen bestaan uit ongestoorde, beschutte wateren (Beintema 1980, SOVON 1987, Beekman & Platteeuw 1994).

Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden

Op waaneming.nl wordt in de jaren 2000, 2001, 2003 en 2008 melding gemaakt van enkelen exemplaren van het nonnetje. Over het nonnetje zijn verder geen specifieke gegevens bekend over het voorkomen in de waarden, maar gezien het landelijke verspreidingsbeeld maken waarschijnlijk incidenteel enkele exemplaren gebruik maken van de Afferdense en Deestse Waarden. De Afferdense en Deestse Waarden zijn niet belangrijk voor het nonnetje.

Meerkoet

Meerkoeten zijn jaarrond aan te treffen in Nederland. De soort broedt in helofytenvegetaties op overstroomde graslanden en langs vrijwel alle wateren. 's Winters zoeken ze grotere waterpartijen zoals IJsselmeer, randmeren en rivieren en

Deltagebied op. Ze leven van vegetatief en dierlijk voedsel als gras, zaden en scheuten van planten en van slakken en molluscen.
Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden
In SBZ Waal kwam c 0.7% van de biogeografische populatie in 1995-1999 en 2000-2001 voor (Pelsma & Zijlstra 2003). Het aandeel in de Afferdense en Deestse Waarden was gering in 1996-2001 en bedroeg circa 0.01%.

Kievit
Kieviten zijn vrijwel het hele jaar door in ons land aan te treffen. Alleen tijdens strenge winters vertrekken ze naar zuidelijker gelegen oorden. De soort leeft van bodemfauna als wormen, insecten en slakjes en broedt bij voorkeur in drasse en wat ruige graslanden, op (minder goed verzorgde) akkerbouwkavels en in pioniersituaties.
Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden
Pelsma & Zijlstra (2003) melden voor de Afferdense en Deestse Waarden voor 1992-2001 gemiddeld 38.5 broedparen per jaar. Na 1997 lijkt het aantal af te nemen (gem. 26 paar over 1998-2001). Ze broedden verspreid over het hele gebied met een sterke voorkeur voor (korte en vochtige) graslanden en maïskavels in de buurt van Druten. De kievit komt nabij het plangebied niet of nauwelijks voor (L. van den Bergh).

Grutto
Grutto's komen alleen in het zomerseizoen in ons land voor. De vroegste vogels komen in februari uit de overwintergebieden terug en de laatste vertrekken in augustus. Ze behoren in Nederland tot de groep weidevogels die onder druk staan en al jaren in aantal teruglopen. De soort eet vooral ongewervelden als wormen en insecten maar ook slakjes.
Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden
Pelsma & Zijlstra (2003) melden voor 1992-2001 gemiddelde 2.5 broedpaar per jaar voor het gebied maar in de jaren 1999-2001 is de soort er niet meer broedend aangetroffen. De grutto broedde vooral op vochtige, verruigde en korte graslanden en in pioniervegetaties ten noorden van Druten. Grutto's komen in de uiterwaard niet meer voor (L. van den Bergh).

Wulp
De Wulp heeft buiten het broedseizoen een voorkeur voor de kustgebieden. Vooral in het Wadden- en Deltagebied komen grote aantallen voor. Hier wordt tijdens laag water gefoerageerd op drooggevallen platen en modderbanken. Het Delta- en Waddengebied zijn tevens belangrijke ruigebieden. Langs meren, rivieren en plassen, en op graslanden in het binnenland worden meer verspreid, maar veelvuldig foeragerende en slapende Wulpen aangetroffen (Boere 1977, Rozemeijer 1984, SOVON 1987, Van der Hut 1992a, Van Roomen et al. 1994, Voslamber et al. 1997).
Voorkomen in de Afferdense en Deestse Waarden
De Wulp, in SBZ Waal voorkomend met 0.4-0.7% van de biogeografische populatie in 1995-1999 en 2000-2001, is in de Afferdense en Deestse Waarden in 1996-2001 niet aangetroffen. Op waarneming.nl wordt geen melding gemaakt van wulpen in de Afferdense en Deestse Waarden. Ook de wulp komt in de uiterwaarden niet meer voor (L. van den Bergh).

4 Mogelijke effecten

De plannen en geplande werkzaamheden hebben mogelijk schadelijke effecten op beschermde natuurwaarden. In dit hoofdstuk wordt beschreven tot welke storende factoren de plannen en activiteiten die verband houden met woningbouw kunnen leiden. Deze zijn opgesplitst in tijdelijke en permanente effecten. Ook wordt beschreven welke soorten en habitattypen gevoelig zijn voor deze storende factoren. Indien de werkzaamheden in het plangebied samenvallen met de werkzaamheden van de herinrichting van de uiterwaard door Rijkswaterstaat vallen de effecten van de bouw van de woningen weg tegen de effecten van de werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van de uiterwaard. Vogels die normaal in de buurt van het plangebied verblijven zullen dan ook niet in de buurt zijn.

4.1 Storende factoren

Storingsfactor	7	8	13	14	15	16	17
Slikkige rivieroevers	gevoelig	zeer gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Stroomdalgraslanden	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Vochtige alluviale bossen	gevoelig	zeer gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Bever	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig
Elft	zeer gevoelig	gevoelig	...	...	...	...	zeer gevoelig
Grote modderkruiper	zeer gevoelig	zeer gevoelig	...	...	...	...	zeer gevoelig
Kamsalamander	zeer gevoelig	zeer gevoelig	...	...	...	...	gevoelig
Rivierprik	zeer gevoelig	zeer gevoelig	...	...	...	...	zeer gevoelig
Zalm	zeer gevoelig	zeer gevoelig	...	...	...	...	zeer gevoelig
Zeeprik	zeer gevoelig	zeer gevoelig	...	...	...	...	zeer gevoelig
Aalscholver	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	...
Brandgans	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig
Fuut	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	...
Grauwe Gans	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	...
Grutto	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	...
Kievit	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	...
Kleine Zwaan	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Kolgans	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	...
Krakeend	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig
Kuifeend	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	...
Kwartelkoning (broedvogel)	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig
Meerkoet	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	...
Nonnetje	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig
Pijlstaart	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	...
Porseleinhoen (broedvogel)	gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig
Slobeend	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	...
Smient	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig
Tafeleend	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	...
Wulp	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	...
Zwarte Stern (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig

zeer gevoelig
gevoelig
niet gevoelig
n.v.t.
onbekend

7: verontreiniging , 8:verdroging, 13:verstoring door geluid , 14: verstoring door licht, 15:verstoring door trilling, 16:optische verstoring, 17: verstoring door mechanische effecten

Figuur 3: storingsfactoren die bij woningbouw van invloed kunnen zijn op de habitattypen en soorten binnen het Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal. Bron: effectenindicator Ministerie van LNV.

4.1.1 Verontreiniging

Verontreiniging kan optreden in de lucht, de bodem en het grondwater.
Bij de bouw van de woningen en in de gebruiksfase is verontreiniging van het Natura2000-gebied niet te verwachten.

4.1.2 Verdroging

Tijdelijke effecten
Tijdens de werkzaamheden zijn geen effecten ten aanzien van de waterhuishouding te verwachten.

Permanente effecten
In de kwelnotitie van het plangebied (Syncera 2007) wordt de mogelijke invloed van de voorgenomen werkzaamheden op de omgeving (extra kwel) beschreven. De mogelijke invloed van de voorgenomen werkzaamheden op de omgeving wordt voornamelijk bepaald door de invloed van deze werkzaamheden op de stijghoogtes in de diepere zandlagen.
Het is de verwachting dat de weerstand van de kleilagen niet (meetbaar) wordt vergroot of verkleind. Het materiaal van de ophooglaag (op de bestaande klei- en zandlagen) zal uit relatief goed doorlatend materiaal bestaan waarin (boven de bestaande kleilagen) drainage wordt aangelegd.
In de huidige terreinsituatie wordt (bij extreme rivierwaterstanden) kwelwater dat door de kleiige deklaag komt, oppervlakkig afgevoerd. Door dit mechanisme (de maximale tegendruk bij freatisch water op maaiveld) is er een bovengrens voor de waarde van de stijghoogte in de zandlagen ter plaatse van het plangebied.
In de toekomstige situatie ligt het maaiveld in (een groot deel van) het plangebied hoger dan in de huidige situatie. Dit betekent dat de tegendruk in de toekomstige situatie groter kan zijn dan in de huidige situatie. Het zand in de wegcunetten en de drainagen zullen de kwel die vanuit het 1e WVP door de kleiige deklaag heen komt, ‘draineren’. De mogelijke toename van deze tegendruk zal hierdoor gering zijn.
Gezien de, op hydrologische schaal beperkte, afmetingen van het plangebied zal enige opbolling van de stijghoogte onder het plangebied geen meetbare invloed hebben op de stijghoogtes, grondwaterstanden en kwelflux bij de nabij gelegen percelen.

4.1.3 Verstoring door geluid

Afgaande op de effectenindicator van het Ministerie van LNV zijn binnen het Natura2000-gebied alleen de bever, de grutto en de wulp gevoelig voor verstoring door geluid. Deze soorten komen niet of nauwelijks voor in de Afferdense en Deestse Waarden. De overige soorten zijn volgens het ministerie van LNV niet gevoelig voor verstoring door geluid. Echter van broedvogels is bekend dat gebieden met een te hoge geluidsbelasting vermeden worden en dat het reproductiesucces in deze gebieden lager is dan in ongestoorde gebieden (Broekmeyer 2005).

Tijdelijke effecten
De geluidmakende werkzaamheden voor plangebied 'De Horst' in Druten zijn divers. Hieronder zijn ze opgesplitst in de meest geluidsbelastende werkzaamheden per fase. Hiervoor is de voorbereidingsplanning d.d. 17 juli 2009 gehanteerd:
Juni 2010-juli 2010: Sloop van de bestaande opstallen: het geluid van dieselmotoren van graafmachines, shovels en bobcats en pneumatische hamers. Tevens geluid van storten puin in stalen afvalcontainers, transport met vrachtwagens.
Juli 2010-oktober 2010: Bouwrijp maken van het terrein: graafwerkzaamheden, transport met vrachtwagens, stortgeluid van grind, dieseltrilplaten.
Oktober 2010: aanbrengen van boorpalen, dieselgeluid, minigravers en laden lossen materiaal middels vrachtwagens, deze vrachtwagens rijden niet over de dijk.
November 2010 tot Maart 2012: laden en lossen van bouwmaterialen, geluid steigerbouwer, elektrische zagentafels, boorgeluiden in steenachtig materiaal, graafmachines, slijpen, geluid radio bouwvakkers, algemeen timmerwerk.
De precieze planning is afhankelijk van de stand van de verkoop van de woningen.
Door de werkzaamheden overdag uit te voeren wordt de geluidsverstoring beperkt tot de daglichtperiode. Door niet te heien maar boorpalen aan te brengen wordt de geluidsbelasting tot een minimum beperkt. Verwacht wordt dat vogels aanvankelijk licht verstoord worden door de geluiden van de werkzaamheden, maar vervolgens een zekere mate van gewenning zullen vertonen. Door de drukbevaren rivier en de nabije aanwezigheid van bebouwde kom, de Waalbandijk en het voetpad langs de Waal zijn de vogels die in het gebied verblijven wel gewend aan menselijke bedrijvigheid (L. van den Bergh 12 oktober 2009). Op het terrein van De Klok zijn tot voorkort altijd geluiden van timmeren en andere bouwwerkzaamheden verspreid.

Permanente effecten
In de gebruiksfase wordt deze belasting vooral overdag veroorzaakt door geluiden in en om het huis. Verwacht wordt dat de effecten van dergelijke hinder maximaal tot ca. 100 meter kunnen reiken. Daarmee kan deze vorm van verstoring op het (minimaal) 120 meter verderop gelegen Natura2000-gebied als niet relevant worden beschouwd, zeker gezien de afschermende werking van de dijk en de houtwal.

4.1.4 Verstoring door licht

Volgens de effectenindicator van het Ministerie van LNV zijn alle vogelsoorten waarvoor de SBZ is aangewezen gevoelig voor verstoring door licht. Om een goed beeld te krijgen van de verlichting en de mogelijke effecten van de huidige en toekomstige verlichting is zijn twee recente rapporten van Alterra geraadpleegd. Hierin worden twee overeenkomstige locaties beschreven.

Het effect van deze verlichting op de natuur kan plaatsvinden door directe verlichting van plant of dier, wat een verstoring van het bioritme kan veroorzaken. Ook kan het effect door het passeren van de licht-donkergrens

(en vice versa) van een dier optreden, waardoor verblinding of desoriëntatie kan plaatsvinden. Een derde mogelijkheid is ontregeling van de ruimtelijk oriëntatie, doordat ze in de lichtbron kunnen kijken (Alterra 2007).

Het risico van een effecten en de intensiteit van het effect hangen af van spectrale samenstelling van het licht, de verlichtingsintensiteit en de relatieve lichtsterkte of oppervlakte helderheid van de lichtbron, dus het contrast met de achtergrond verlichting. Verder spelen ook het moment, de duur en de regelmaat van de verlichting een belangrijke rol. Dat wil bijvoorbeeld zeggen dat kortere duur van verlichting beter is dan lange en dat verlichting aan het begin of einde van denacht minder ingrijpend is dan midden in de nacht (Alterra 2007).

Sinds de literatuurstudies en experimenten van Alterra eind vorige eeuw zijn geen nieuwe onderzoeken gepubliceerd van onderzoek naar de effecten van verlichting op fauna. Ook is geen onderzoek bekend naar de invloed van verlichting op de (vogel)soorten die hier in het geding zijn. Er is met betrekking tot de dosis-effectrelaties van verlichting op fauna nog weinig bekend (Molenaar 2007). Op grond van beschikbare kennis kunnen daarom geen 'harde' uitspraken worden gedaan over effecten van de geplande appartementencomplexen op de beschermde diersoorten in het Natura2000-gebied.

Met betrekking tot de effecten van verlichting van woningen op de natuur merkt Alterra (2007) op dat de lampen van interieurverlichting (zoals gebruikelijk) niet direct zichtbaar zijn. De ramen fungeren van buiten gezien als een secundaire lichtbron, maar de helderheid daarvan is relatief gering. De verlichtingssterkte neemt af van geen vitrage naar open vitrage naar dichte gordijnen. Bij verlichtingssterkte en oppervlaktehelderheid moet worden bedacht dat de gordijnen in hogere woonlagen van flatgebouwen , in tegenstelling tot laagbouw, niet of minder vaak gesloten worden. De verlichtingssterkte en oppervlaktehelderheid nemen globaal af met het kwadraat van de afstand.

<u>Tijdelijke effecten</u>
Tijdens de bouw van de woningen wordt het plangebied ´s nachts niet verlicht. In de winterperiode zal het terrein vanaf ongeveer 6:45 uur verlicht worden. Gezien de locatie achter de dijk en de houtwal wordt in de winter eventuele verstoring door licht tegengehouden. Tijdens het gebruik door het bedrijf 'De Klok' werd het terrein jaarrond de hele nacht verlicht.

<u>Permanente effecten</u>
Nachtelijk kunstlicht van lantaarnpalen had bij broedende grutto's in weidevogelgebied een negatief effect op het ruimtegebruik en de datum van het eerste ei (de Molenaar *et al.* 2000).
De bovenste appartementen komen boven de dijk uit en zullen mogelijk licht verspreiden in de avonduren. De nokhoogte van de appartementen zijn als volgt:

Blok 1 ca. 28,5 meter + nap

Blok 2 ca 28,5 meter + nap
Blok 3 ca 24,5 meter + nap

De dijk heeft thans een hoogte van 13,2 meter + nap. Blok 1 en 2 steken ongeveer 15,3 meter boven de dijk uit en Blok 3 steekt ongeveer 11,3 meter boven de dijk uit. Er steken slechts 3 verdiepingen met enkele ramen boven de dijk uit, de balkons zitten ten opzichte van het Natura2000-gebied aan de achterzijde, zie figuur 2. Het trappenhuis is geheel inpandig opgelost. Van lichtuitstoot door het trappenhuis zal dus geen sprake zijn.
In de huidige situatie is geen sprake van uitstraling van verlichting naar de uiterwaard. Omdat er al overal bebouwing is langs de Waalbandijk zal de zichtbaarheid van de lampen van de bovenste appartementen waarschijnlijk weinig of geen extra effect op buitendijkse vogels hebben (L. van den Bergh d.d. 12 oktober 2009). De verlichting van de bebouwing die al aanwezig is schijnt niet direct in de uiterwaard. Daarom wordt verwacht dat de hoogbouw die tot 15,3 meter boven de dijk uitkomt ook geen effect zal hebben op bij de plas (op 120 meter afstand) aanwezige dieren door direct licht. Tussen de dijk en de plas waar de meeste vogels zich bevinden, staat een houtwal. Verstoring door licht zal daarom in de periode wanneer bladeren aan de bomen zitten niet plaatsvinden.
Langs de Waalbandijk worden geen extra lantaarnpalen geplaatst en straatlantaarns die bij de woningen worden geplaatst zijn niet zichtbaar vanuit de uiterwaard door de afschermende werking van de dijk. De absolute oppervlaktehelderheid van de ramen van de bovenste appartementen zal beperkt zijn. De relatieve oppervlaktehelderheid neemt toe ten opzichte van de huidige duistere omgeving. Verstoring van overvliegende vogels kan plaatsvinden omdat deze op geringe afstand van de ramen naderen en gedesoriënteerd kunnen raken door de verlichting of tegen de ramen aan kunnen vliegen.

4.1.5 Verstoring door trilling

Doordat gebruikgemaakt wordt van boorpalen in plaats van heipalen wordt trilling tot een minimum beperkt. Er zal daarom geen sprake zijn van verstoring door trilling tijdens de aanlegfase. Ook tijdens de gebruiksfase zal geen sprake zijn van verstoring door trilling.

4.1.6 Optische verstoring

Verstoring door wandelaars kan leiden tot een verlaging in de dichtheid van broedvogels (Mallord *et al.* 2007). Op land veroorzaken in het algemeen honden veel verstoring, wandelaars minder verstoring, fietsers nog minder, en auto's het minst. Hoe meer voorspelbaar een wandelaar zich gedraagt, hoe minder verstoring hij veroorzaakt. Afwijken van een pad, stil blijven staan en kijken naar een vogel, en lawaai maken leiden ertoe dat een wandelaar of groep wandelaars meer verstoring veroorzaakt. Alle binnen het Natura2000-gebied voorkomende vogels behalve de fuut, kwartelkoning, meerkoet en porseleinhoen zijn gevoelig voor optische verstoring. De bever is zeer gevoelig voor optische verstoring. Door de drukbevaren rivier en de nabije aanwezigheid van bebouwde kom, de Waalbandijk en het voetpad langs de

Waal zijn de vogels die in het gebied verblijven wel gewend aan menselijke bedrijvigheid (L. van den Bergh). De plas waar de vogels verblijven is gelegen op minimaal 120 meter van plangebied. Tussen de plas en de woningen bevinden zich een dijk en een houtwal.

Tijdelijke effecten
Er geldt dat meer voorspeldbare bewegingen minder verstoring veroorzaken (Krijgsveld et al. 2004 en Krijgsveld et al. 2008). De plas is gelegen op minimaal 120 meter van plangebied. Door de afschermende werking van de dijk en de houtwal wordt geen optische verstoring verwacht in de aanlegfase. De dijk is niet toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer en wordt daarom niet gebruikt als aan- en afvoer route tijdens deze fase.

Permanente effecten
Vogels in gebieden waar buiten de paden gewandeld kan worden zijn daarom zeer gevoelig voor verstoring. Nabij het plangebied wordt vooral gebruikgemaakt van de Waalbandijk en is het Natura2000-gebied niet toegankelijk voor voetgangers.
Tijdens de gebruiksfase kan optische verstoring veroorzaakt worden door mensen die vanuit de nieuwe woningen richting Waal gaan lopen. Het gaat hierbij om het zogenaamde ‘rondje met het hondje’. Dit is de afstand die een persoon aflegt tijdens een dagelijkse wandeling, al dan niet met hond. Door Alterra (2006) is bepaald dat deze ronde ongeveer 2 km lang is. Naast het ‘rondje met het hondje’ vindt er vanuit de woonkernen ook andere vooral route gebonden recreatieve activiteiten plaats, zoals fietsen.
Ter hoogte van ‘De Horst’ is geen mogelijkheid het Natura2000-gebied te betreden. De dichtstbijzijnde mogelijkheid is op ongeveer 1 km van de woningen. Daardoor wordt hier geen extra optische verstoring verwacht door de bewoners van ‘De Horst’.

4.1.7 Verstoring door mechanische effecten

Vooral de in het gebied voorkomende habitats zijn gevoelig voor deze vorm van verstoring, door betreding. Ook vissen en zwarte stern zijn gevoelig voor mechanische verstoring, maar deze soorten zijn specifiek gevoelig voor golfslag en dat is in dit geval niet aan de orde.

Tijdelijke effecten
Tijdens de bouw van de woningen zal het gebied niet extra betreden worden. Er zijn geen negatieve effecten op het Natura2000-gebied in de aanlegfase.

Permanente effecten
Tijdens de gebruiksfase kan bewegingsverstoring veroorzaakt worden door mensen die vanuit de nieuwe wijk ‘De Horst’ richting Waal gaan lopen. Het gaat hierbij om het zogenaamde ‘rondje met het hondje’. Naast het ‘rondje met het hondje’ vindt er vanuit de woonkernen ook andere vooral route gebonden recreatieve activiteiten plaats, zoals fietsen.
Ter hoogte van ‘De Horst’ is geen mogelijkheid het Natura2000-gebied te betreden. Daardoor wordt hier geen extra mechanische verstoring verwacht door de bewoners van ‘De Horst’.

5 Toetsing Natuurbeschermingswet

In dit hoofdstuk wordt beoordeeld wat de effecten op de beschermde habitattypen en soorten van het Natura2000-gebied zullen zijn in de verschillende fasen van het plan. Tevens wordt gekeken naar eventuele cumulatieve effecten. In het kader van veiligheid en natuurontwikkeling gaat Rijkswaterstaat in het najaar van 2009 starten met het herinrichten van de Deestse en Afferdense Waarden tevens wordt door Wanrooij b.v. begin 2010 een woningbouwproject gestart langs de Waalbandijk in het oosten van Druten.

5.1 Beoordeling effecten voorgenomen activiteiten en toekomstige situatie op habitattypen

Voor de habitattypen is schade bij voorbaat geheel en met zekerheid uit te sluiten: Tijdens de aanlegfase worden geen (negatieve) effecten verwacht op de beschermde habitattypen die in de Afferdense en Deestse Waarden voorkomen. Indien mensen tijdens recreëren op de paden blijven worden ook geen effecten verwacht in de gebruiksfase van de woningen.
Indien door extra recreatiedruk mensen van de paden gaan en honden los laten lopen is er mogelijk sprake van een klein negatief effect, maar de effecten die optreden door de bouw van de woningen en daarmee enkele bewoners die de uiterwaard in zullen lopen, vallen weg tegen het openstellen van het terrein voor alle bezoekers. Er is geen sprake van een significant negatief effect door de woningbouw op locatie ‘De Horst’.
Er wordt geen afbreuk gedaan aan de instandhoudingsdoelstellingen van de habitattypen.

5.2 Beoordeling effecten voorgenomen activiteiten en toekomstige situatie op soorten (geen vogels)

Voor de niet-vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd kamsalamander, bever en vissen is schade bij voorbaat geheel en met zekerheid uit te sluiten, omdat deze niet of bijna niet in de uiterwaarden voorkomen.

5.3 Beoordeling effecten voorgenomen activiteiten en toekomstige situatie op broedvogels

Voor de broedvogels porseleinhoen, kwartelkoning en zwarte stern kan een negatief effect al op voorhand worden uitgesloten aangezien deze soorten niet of nauwelijks in de Afferdense en Deestse Waarden voorkomen. De instandhoudingdoelen komen niet in gevaar en een significant negatief effect is niet aanwezig.

5.4 Beoordeling effecten voorgenomen activiteiten en toekomstige situatie op niet-broedvogels

In de volgende alinea’s zal eerst het effect op trekvogels worden beschreven en daarna worden de tijdelijke en permanente effecten per niet-broedvogel beschreven.

<u>Trekvogels</u>
Er loopt een voedseltrekroute van ganzen vanuit de plassen in de uiterwaard over Druten naar het binnendijkse gebied vice versa. Die vogels vliegen dan in een vrij

breed front recht over het dorp en dus ook over de planlocatie. Het gaat om grauwe ganzen en kolganzen, soms ook brandganzen.
Vanuit de uiterwaard vliegen er ook smienten naar en van binnendijkse voedselgebieden. Ook vliegen er wel enkelingen of kleine groepjes aalscholvers van de uiterwaarden naar het binnendijkse gebied en omgekeerd. Al deze vogels vliegen bij het kruisen van de Waalbandijk op wisselende hoogten, maar zelden hoger dan enkele tientallen meters. Ganzen vertrekken ’s ochtends meestal naar het binnendijkse voedselgebied als het al vrij licht is, maar kunnen in de avond nog tot in duisternis terugkeren. Eenden vertrekken 's avond in de schemering naar binnendijks en keren in de vroege ochtend weer terug. Vroeger waren er in de uiterwaard ter hoogte van de planlocatie vaak veel kleine zwanen, maar die soort is er al jaren verdwenen en zal door de verruiging van de graslanden waarschijnlijk niet snel terugkeren (L. van den Bergh, d.d. 12 oktober 2009).

Tijdelijke effecten

In de aanlegfase is mogelijk sprake van licht verstoring doordat het werkterrein ’s winters vanaf 6:45 uur verlicht zal worden. Aangezien het plangebied niet verlicht wordt ’s avonds en ’s nachts en omdat er voldoende mogelijkheden zijn om langs het plangebied te vliegen wordt tijdens de aanleg een significant negatief effect wat betreft het overvliegen van (trek)vogels niet verwacht.

Permanente effecten

Mogelijk vindt er in de gebruiksfase lichte verstoring van vogels die over de huizen heen vliegen plaats door verlichting uit de ramen, maar ook hier zal het niet gaan om een significant effect.

Fuut

Het aandeel futen in de Afferdense en Deestse Waarden is niet groot. De Futen die in het voorjaar en de zomer op de poelen en plassen broeden zullen geen last hebben van de geplande werkzaamheden. Futen zijn niet gevoelig voor verstoring door geluid, maar wel voor licht.

Tijdelijke effecten

Doordat de woningen gedeeltelijk achter de dijk komen te liggen en tussen de dijk en de dichtstbijzijnde wateren, waar de fuut zich voornamelijk bevindt, een houtwal staat, zullen de werkzaamheden bij de aanleg van de woningen in de lente en zomer geen significant negatief effect hebben op de fuut, de instandhoudingsdoelstellingen komen niet in gevaar.

Permanente effecten

Doordat de woningen gedeeltelijk achter de dijk komen te liggen en tussen de dijk en de dichtstbijzijnde wateren een houtwal staat met bomen die in het broedseizoen bladeren hebben zullen futen in de uiterwaard geen last hebben van verlichting. De verlichting van de appartement schijnt niet tot in het Natura2000-gebied. Mogelijk zijn lichtbronnen in de appartementen in de winter zichtbaar vanuit de uiterwaard, maar doordat de eventueel in het gebied aanwezige futen al gewend zijn aan het licht van de andere huizen langs de dijk, zullen de toekomstige woningen geen significant negatief effect hebben op de fuut, de instandhoudingsdoelstellingen komen niet in gevaar.

Aalscholver

In de wintermaanden slapen ze de aalscholvers in groepen/groepjes in bomen rond de plassen bij Deest. Bij verstoring vluchten ze vaak naar de bosjes rond de plassen bij

Druten. Rustende maar met name foeragerende aalscholvers zijn gevoelig voor verstoring door licht en optische verstoring.

Tijdelijke effecten

Aangezien de aalscholvers niet in de buurt van het plangebied voorkomen zijn negatieve effecten op deze vogels in de aanlegfase niet te verwachten.

Permanente effecten

Er zal echter geen negatief effect optreden op de kolonie aalscholvers indien mensen niet in de buurt komen van de plassen bij Deest. Gezien de afstand tot het plangebied wordt een negatief effect op de aalscholver niet verwacht. De instandhoudingsdoelstellingen komen niet in gevaar, een significant negatief effect is niet aanwezig.

Kleine Zwaan

Het gebied wordt door een gering aantal kleine zwanen gebruikt als voedsel - en rustgebied in de maanden oktober tot april. Het gebied nabij het plangebied wordt niet of nauwelijks gebruikt door kleine zwanen (L. van den Bergh). De kleine zwaan is gevoelig voor verstoring door licht, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten. Op water foeragerende en ook rustende kleine zwanen zijn gevoelig voor verstoring. Tijdens het foerageren op graslanden is de verstoringsafstand mogelijk kleiner.

Tijdelijke effecten

Verstoring door licht, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten worden in de aanlegfase niet verwacht.

Permanente effecten

De verlichting van de bovenste appartementen reikt niet tot in het Natura2000-gebied. De woningen zullen weinig of geen effect hebben op de kleine zwaan, omdat ze niet of nauwelijks nabij het plangebied voorkomen. De kleine zwanen die eventueel wel in het winterseizoen in de uiterwaard verblijven, ondervinden mogelijk lichte verstoring van lichtbronnen die zichtbaar zijn. Significant negatieve effecten op de kleine zwaan worden niet verwacht, de instandhoudingsdoelstellingen komen niet in gevaar.

Kolgans

Kolganzen zij niet gevoelig voor verstoring door geluid. Wel zijn ze gevoelig voor licht en optische verstoring. Over de gevoeligheid voor mechanische verstoring is niets bekend. Op verstoorde velden worden minder kolganzen aangetroffen. Foerageergebieden nabij wegen met verkeer en wandelaars worden gemeden (…), dus mogelijk zijn hierdoor langs de Waalbandijk al weinig kolganzen aanwezig. De gemiddelde verstoringsafstand van ganzen is 500–2000 m (Van de winden et al 2008).

Slecht geringe aantallen kolganzen zijn ’s winters vertegenwoordigd in SBZ Uiterwaarden Waal (Pelsma & Zijlstra 2003), waarvan ook enkele rond de plas nabij het plangebied (L. van den Bergh). Kolganzen van de Afferdense en Deestse Waarden en uit de omgeving gebruiken vooral de grotere plassen nabij Druten en Deest als slaap- en rustplaats. Overdag worden de graslanden gelegen aan de westzijde van de waarden als voedselgebied benut.

Tijdelijke effecten

Door het afschermende effect van de dijk en de houtwal zal er tijdens de aanlegfase geen sprake zijn van een negatief effect op de kolgans.

Permanente effecten

Lichte verstoring door licht op enkele kolganzen in de gebruiksfase is mogelijk aanwezig, niet doordat de verlichting tot in de uiterwaard reikt, maar kogelijk zijn lichtbronnen vanuit de bovenste appartementen zichtbaar in de uiterwaard. Verwacht wordt echter dat de kolganzen reeds gewend zijn aan de verlichting uit aangrenzende woningen. De instandhoudingsdoelen komen niet in gevaar en daarom zullen deze effecten niet significant zijn.

Grauwe gans

Voor SBZ Waal is de grauwe gans een belangrijke soort. De grauwe gans broedt, ruit en overwintert in de Afferdense en Deestse uiterwaarden. De soort is vrijwel overal in het gebied jaarrond aanwezig. Het deel van het natura2000-gebied nabij het plangebied kent weinig geschikt broedhabitat en de geschikte habitats lijken al dicht bezet te zijn (Pelsma & Zijlstra 2003).

Grauwe ganzen zijn niet gevoelig voor verstoring door geluid, maar wel voor optische verstoring en verstoring door licht. Van voedselzoekende grauwe ganzen is bekend dat ze zich, na een korte periode van gewenning, weinig aantrekken van een regelmatig terugkomende activiteit.

Grauwe ganzen rusten graag op meer of minder diepe plassen en poelen. De plas bij het plangebied wordt daarvoor veel gebruikt. De Afferdense en Deestse uiterwaarden bevatten voldoende plassen en poelen om de ganzen op te vangen indien verstoring optreedt, deze plassen zijn ook beschikbaar indien de werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van de uiterwaard reeds is begonnen.

Tijdelijke effecten

De houtwal tussen de dijk en de zandwinplas zorgen voor afscherming van het plangebied tijdens de werkzaamheden.

Permanente effecten

Permanente effecten worden niet verwacht omdat grauwe ganzen snel wennen aan verstoring door licht en geluid vanuit woningen en er een afschermde werking is van de Waalbandijk en de houtwal. De instandhoudingsdoelstellingen komen gezien de landelijke staat van instandhouding en de mogelijke uitwijkmogelijkheden binnen de uiterwaard bij lichte verstoring niet in gevaar. Significant negatieve effecten zijn hierdoor niet aanwezig.

Smient

Het aandeel dat in de Afferdense en Deestse Waarden in gering (Pelsma & Zijlstra 2003). Uit waarneming.nl blijkt dat dit ook geldt voor de jaren 2004-2009. De vogels gebruiken met name de plassen in de omgeving van Druten als rust- en slaapgebied en zoeken daar langs de oever van de plassen en de aangrenzende graslanden hun voedsel. Smienten zijn niet gevoelig voor verstoring door geluid, maar wel voor licht en voor optische- en mechanische verstoring.

Tijdelijke effecten

De houtwal tussen de dijk en de plassen bij Druten zorgen voor afscherming van licht en optische verstoring vanuit het plangebied in de aanlegfase. Eventueel kunnen smienten uitwijken naar de vele andere plassen en poelen die de Afferdense en Deestse Waarden rijk zijn, waar geen werkzaamheden door Rijkswaterstaat zijn gepland.

Permanente effecten

In de gebruiksfase van het plangebied zal de houtwal ter hoogte van de plas zorgen voor afscherming van mogelijk aanwezige verlichting. De verlichting van de bovenste appartementen reikt niet tot in het Natura2000-gebied. Mogelijk ondervinden die in het

gebied verblijven wel lichte verstoring van lichtbronnen vanuit de bovenste appartementen die zichtbaar zijn. Een significant negatief effect is niet aanwezig, de instandhoudingsdoelstellingen van de smient komen niet in gevaar.

Krakeend

Het aandeel krakeenden in de Afferdense en Deestse Waarden ten opzichte van Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal is gering. De soort is broedend en pleisterend aangetroffen langs en op alle plassen. De krakeend is gevoelig voor optische verstoring en verstoring door licht.

Tijdelijke verstoring

Verstoring tijdens de werkzaamheden is niet aan de orde door de afschermende werking van de dijk en houtwal. Bij eventuele lichte verstoring ligt, gezien de lage dichtheid van de soort en de jaarlijks wisselende keus van broedplekken, uitwijken naar ongestoorde plassen voor de hand. Pleisterende krakeenden hebben een voorkeur voor ondiepe plassen en plasranden. Deze zijn verspreid over het gehele gebied te vinden. Het oostelijk deel van de Waard is ook tijdens de werkzaamheden van Rijkswaterstaat een rustig gebied met veel ondiepe plassen en poelen.

Permanente verstoring

Aangezien er momenteel ook van de Waalbandijk gebruik wordt gemaakt zal er geen extra optische storing aanwezig zijn. Mogelijk is er lichte verstoring door lampen die ’s avonds vanuit de bovenste appartementen te zien zijn. De verlichting straalt niet uit naar het Natura2000-gebied. De instandhoudingsdoelen komen niet in gevaar, een significant negatief effect is niet aanwezig.

Pijlstaart

In de Afferdense en Deestse Waard is het aandeel pijlstaarten laag ten opzicht van de gehele uiterwaarden Waal (Pelsma & Zijlstra, 2003). Ze benutten de aanwezige plassen vooral om er te rusten. Broeden is in 1992-2001 niet geconstateerd. Uit waarneming.nl blijkt dat in de jaren erna hooguit een enkele pijlstaart is waargenomen in het broedseizoen. Meestal bevinden pijlstaarten zich op de plassen bij Druten en bij Deest. Voedsel wordt vooral buiten de waarden gezocht. Pijlstaarten zijn gevoelig voor optische verstoring en verstoring door licht.

Tijdelijke verstoring

De houtwal tussen de dijk en de plassen bij Druten zorgt voor afscherming van het plangebied tijdens de werkzaamheden.

Permanente verstoring

Lichtbronnen van de bovenste appartementen zijn mogelijk te zien in de uiterwaard, hierdoor kan mogelijk lichte verstoring optreden. Het centrale deel van de waard zal steeds voldoende ruimte en rust bieden om er te rusten, bij eventuele lichte verstoring kunnen de dieren hier naartoe uitwijken. De instandhoudingsdoelen komen hierdoor niet in gevaar, een significant negatief effect is uit te sluiten.

Slobeend

Pelsma & Zijlstra (2003) melden voor de jaren 1992-2001 gemiddeld c 12 broedparen in de Afferdense en Deestse Waarden. De soort heeft verspreid over het gebied gebroed veelal in de directe omgeving van plassen en plasjes maar ook in vochtig en verruigd grasland. De sterk teruggelopen populatie heeft zich de laatste jaren geheel teruggetrokken op de plassen in oostelijk deel van de waard. Hierdoor wordt geen significant negatief effect van de voorgenomen plannen verwacht op de slobeend.

Tafeleend
Het aandeel tafeleenden in de Afferdense en Deestse Waarden is in 1996-2001 gering en bedraagt c 0.03%. De soort broedt sporadisch in de waarden in de buurt van Deest en is pleisterend waargenomen op alle plassen. Doordat de houtwal tussen het plangebied en de plas zorgt voor een afscherming, maar ook omdat tafeleenden in het gebied niet veel voorkomen en broedgevallen vooral nabij Deest voorkomen wordt een significant negatief effect op de tafeleend niet verwacht. Tafeleenden zijn gevoelig voor licht en optische verstoring.
Tijdelijke effecten
Het plangebied wordt 's avonds en 's nachts niet verlicht, er zal daarom geen sprake zijn van verstoring door licht in de periode van aanleg. Er zal geen sprake zijn van een toename van optische verstoring op de Waalbandijk.
Permanente effecten
Mogelijk zijn de lampen van de bovenste appartementen te zien vanuit de uiterwaard. Mogelijk treedt hierdoor lichte verstoring op. Optische verstoring wordt niet verwacht. Een significant negatief effect wordt niet verwacht. De instandhoudingsdoelstellingen komen niet in gevaar.

Kuifeend
Alle plassen en poelen worden gebruikt door de kuifeend. De grootste concentraties pleisteraars zijn te vinden onder andere op de plassen nabij Druten. De soort broedt verspreid over het hele gebied met zwaartepunten in het oostelijk deel en minder in de buurt van Druten. Pleisteren gebeurt vooral op de grote plassen in de buurt van Druten. De kuifeend is alleen gevoelig voor optische verstoring en verstoring door geluid. Door de aanwezigheid van de houtwal wordt een significant negatief effect door geluid niet verwacht.
Tijdelijke effecten
Omdat er niet geheid zal worden, wordt een negatief effect tijdens de aanleg van de woningen niet verwacht. Dieren die in het gebied verblijven zijn al 'gewend' aan de geluiden van het bedrijf 'De Klok'.
Permanente effecten
Tijdens de gebruiksfase van de woningen wordt verstoring door geluid en optische verstoring niet verwacht.

Nonnetje
Incidenteel enkele exemplaren gebruik maken van de Afferdense en Deestse Waarden. De Afferdense en Deestse Waarden zijn niet belangrijk voor het nonnetje. Het nonnetje is gevoelig voor verstoring door licht en optische verstoring.
Tijdelijke effecten
Tijdens de aanleg zijn verstoring door licht en optische verstoring niet te verwachten.
Permanente effecten
In de gebruiksfase treedt mogelijk lichte verstoring op door de zichtbaarheid van lichtbronnen vanuit de bovenste appartementen. Gezien het voorkomen van het nonnetje in de waard komen de instandhoudingsdoelen niet in gevaar. De eventueel aanwezige lichte verstoring is hierdoor niet significant.

Meerkoet
Alle plassen en poelen worden gebruikt. De grootste concentraties pleisteraars zijn te vinden onder andere op de plassen nabij Druten. De soort broedt verspreid over het hele gebied met zwaartepunten in het oostelijk deel en minder in de buurt van Druten.

Pleisteren gebeurt vooral op de grote plassen in de buurt van Druten. Meerkoet is volgens de effectenindicator van het Ministerie van LNV alleen gevoelig voor verstoring door licht.

Tijdelijke effecten

Door de afschermende werking van de houtwal en het feit dat het plangebied 's avonds en 's nachts niet verlicht wordt, wordt een significant negatief effect door licht niet verwacht.

Permanente effecten

Mogelijk is er lichte verstoring in de gebruiksfase doordat de lampen van de bovenste appartementen zichtbaar zijn in de uiterwaard. Omdat het licht iet uitstraalt naar de uiterwaard en de bovenste verdieping van de huizen op de percelen naast het plangebied ook zichtbaar zijn vanuit de Afferdense en Deestse Waard wordt geen zware verstoring verwacht. Een significant negatief effect is niet aanwezig, de instandhoudingsdoelstellingen komen niet in gevaar.

Kievit

Pelsma & Zijlstra (2003) melden voor de Afferdense en Deestse Waarden voor 1992-2001 gemiddeld 38.5 broedparen per jaar. Na 1997 lijkt het aantal af te nemen (gem. 26 paar over 1998-2001). Ze broedden verspreid over het hele gebied met een sterke voorkeur voor (korte en vochtige) graslanden en maïskavels in de buurt van Druten, echter niet in de buurt van het plangebied. De soort lijkt weinig gevoelig voor verstoring. Meer verstoringsgevoelig in broedseizoen dan daarbuiten. Bij hoge recreatiedruk kan broedsucces en dichtheid aan broedende vogels worden aangetast. Buiten het broedseizoen foerageren vogels in grote mate 's nachts, waardoor recreatie vooral voor groepen rustende vogels een rol kan spelen. Meest negatieve effect van wandelaars en honden (v.d. winden 2008)..

Tijdelijke effecten

Gezien de verstoringsgevoeligheid van de kievit worden effecten tijdens de aanlegfase niet verwacht. Ook niet omdat de soort niet nabij het plangebied voorkomt.

Permanente effecten

Bij rechtmatig recreatief gebruik zijn er geen negatieve effecten op de kievit in de gebruiksfase.

5.5 Beoordeling cumulatieve effecten

Tijdens de ontwikkeling van woningbouwproject 'De Horst' zijn nog twee projecten gepland. Het betreft de herinrichting van de Afferdense en Deestse Waarden en het woningbouwproject 'De Waarden' in Druten.

Herinrichting Afferdense en Deestse Waarden

Vanaf 2009 worden de Afferdense en Deestse Waarden heringericht. De rivier krijgt dan meer ruimte om water te herbergen, zodat de bewoners achter de dijken beschermd blijven tegen overstromingen. Verder is er in de herinrichting rekening gehouden met natuurontwikkeling en komen er meer mogelijkheden voor recreatie. Door het afgraven van de uiterwaarden komen er natte en droge stukken. Het gebied wordt gevarieerder en daarmee aantrekkelijker voor verschillende soorten planten en dieren. Door de gevarieerde natuur worden de Afferdense en Deestse Waarden aantrekkelijker voor recreanten. Het gebied is nu maar deels toegankelijk. Na de herinrichting kunnen wandelaars en natuurliefhebbers overal van de natuur genieten.

Er komen drukkere en rustigere deelgebieden. Via de brug over de nevengeul bij Deest en de voetgangersbrug tussen Afferden en Druten wordt het gebied bereikbaar voor beheer en recreatie.

In de periode 2009 tot 2014 wordt door Rijkswaterstaat in de buurt van plangebied 'De Horst' gewerkt aan het herinrichten van de uiterwaard. Er vinden werkzaamheden plaats aan de zandwinplas, waardoor de zandwinplas van najaar 2009 tot en met 2014 niet toegankelijk is als rustplaats en voor vogels. Tevens worden divers maaivelden verlaagd in de buurt van het plangebied 'De Horst', waardoor deze niet beschikbaar zijn voor foeragerende ganzen en eenden.
Kortom de plassen nabij Druten zijn door de werkzaamheden in het kader van de herinrichting Afferdense en Deestse Waarden van najaar 2009 tot en met 2014 niet beschikbaar voor met name de vogelsoorten van de sbz Uiterwaarden Waal. Doordat de werkzaamheden van de inrichting samenvallen met de werkzaamheden van het project 'De Horst' worden bij de aanleg van de woningen geen aanvullende effecten verwacht op de uiterwaard. Mogelijk zijn de door de werkzaamheden in en rond de zandwinplas geen vogels aanwezig nabij plangebied 'De Horst' waardoor verstoring niet kan optreden. Cumulatieve effecten in de gebruiksfase zijn niet van toepassing, omdat de werkzaamheden in de uiterwaard dan voltooid zullen zijn. Tijdens de werkzaamheden in de uiterwaard zijn er verschillende plassen in het oosten en centrale deel van de uiterwaard die altijd beschikbaar zijn als alternatief.

Woningbouwproject 'De Waarden'
Het woningbouwproject 'De Waarden' is gepland in Druten tussen de Van Heemstraweg en Waalbandijk. Op deze locatie is de bouw van circa 500 woningen gepland. De bouw van de woningen zal begin 2010 van start gaan. Uit de Natuurtoets ten behoeve van dit project blijkt dat een significant negatief effect op de soorten van sbz Uiterwaarden Waal niet verwacht wordt. Een cumulatief effect is daarom ook niet te verwachten.

5.6 Conclusies beoordeling effecten

5.6.1 Bestaande situatie

Geluid
Er is sprake van geluid uit woningen rondom het plangebied. Materiaalopslag 'De Klok' verspreidde tot afgelopen zomer geluiden van een werkplaats. Over de dijk rijden brommers en over de Waal passeren vrachtschepen.

Licht
Er is geen sprake van directe lichtinval vanuit de bestaande bebouwing. Wel zijn woningen die boven de dijk uitsteken en straatlantaarns op de dijk in de winterperiode zichtbaar vanuit de uiterwaard. Toen het plangebied gebruikt werd door het bedrijf 'De klok' werd het terrein jaarrond 's avonds en 's nachts verlicht.

Optische verstoring
In de huidige situatie wordt veel gebruikgemaakt van de Waalbandijk door wandelaars en fietsers.

5.6.2 Tijdelijke effecten

De aanleg van de woningen veroorzaakt een toename van geluid, licht en optische verstoring op het Natura2000-gebied. Van de soorten waarvoor het Natura2000-gebied is aangewezen, zijn alleen bevers en vogels hier gevoelig voor. Bevers komen in het gebied niet voor.

Geluid

Volgens de effectenindicator zijn van binnen het Natura2000-gebied alleen de bever, grutto en wulp gevoelig voor verstoring door geluid. Deze dieren komen in de nabijheid van het plangebied niet voor.
Echter van broedvogels is bijvoorbeeld bekend dat gebieden met een te hoge geluidsbelasting vermeden worden en dat het reproductiesucces in deze gebieden lager is dan in ongestoorde gebieden (Broekmeyer 2005). Ook overwinterende vogels zoals ganzen zijn gevoelig voor verstoring door geluid (krijgsveld et al. 2008). Bij de aanlegfase wordt geluidsbelasting vooral veroorzaakt door machines, zoals graafmachines, transport met vrachtwagens en dieseltrilplaten. Verspreiding van geluiden van diverse bouwwerkzaamheden, zoals timmeren en boren, waren in de tijd dat het bedrijf 'De Klok' van het terrein gebruikmaakte, tot afgelopen zomer, ook al aan de orde.
Daarnaast is in plaats van heien gekozen voor het inbrengen van boorpalen. Deze boorpalen kunnen trillingsvrij en geluidarm worden ingebracht, zodat verstoring door trilling niet aanwezig is en verstoring door geluid geminimaliseerd wordt. Verwacht wordt dat vogels aanvankelijk licht verstoord worden door de geluiden van de werkzaamheden, maar vervolgens een zekere mate van gewenning zullen vertonen. Door de drukbevaren rivier en de nabije aanwezigheid van bebouwde kom, de Waalbandijk en het voetpad langs de Waal zijn de vogels die in het gebied verblijven wel gewend aan menselijke bedrijvigheid (L. van den Bergh 12 oktober 2009).

Licht

Tijdens de bouw zal het terrein 's nachts niet verlicht worden. Mogelijk worden overvliegende vogels licht verstoord doordat in het de winter de verlichting op het bouwterrein om 6:45 uur aangaat. Doordat de verlichtingsperiode kort is en aansluit op de ochtend is de verstoring minimaal. Verstoring door licht is in de aanlegfase niet significant.

Optische verstoring

Tijdens de aanlegfase zou optische verstoring veroorzaakt kunnen worden door machines en mensen die zich verplaatsen. Echter de werkzaamheden spelen zich vooral achter de dijk en houtwal af. Daarnaast geldt dat meer voorspeldbare bewegingen minder verstoring veroorzaken (Krijgsveld et al. 2004 en Krijgsveld et al. 2008). De plas is gelegen op minimaal 120 meter van plangebied.
De dijk heeft in de huidige situatie al enigszins een verstorende werking op het Natura2000-gebied (50 tot 300 meter vanaf de weg) door voetgangers en fietsers die van de dijk gebruikmaken. Het gedeelte van het Natura2000-gebied wat onder invloed zal staan van de bouwwerkzaamheden kan worden

beschreven als een halfopen uiterwaard en aangrenzend een plas met houtwal. Dit gedeelte van het Natura2000-gebied wordt mede door de verruiging van het terrein slechts zeer spaarzaam door ganzen, eenden en steltlopers gebruikt.

Cumulatieve effecten
Daarnaast vindt ten tijde van de werkzaamheden de herinrichting van de Afferdense en Deestse Waarden van Rijkswaterstaat plaats. Tijdens deze werkzaamheden worden de (zandwin)plassen en de akkers in de buurt van het plangebied 'De Horst' ongeschikt gemaakt voor (water)vogels. Indien de werkzaamheden in het plangebied samenvallen met de werkzaamheden van de herinrichting van de uiterwaard door Rijkswaterstaat vallen de effecten van de bouw van de woningen weg tegen de effecten van de werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van de uiterwaard. Vogels die normaal in de buurt van het plangebied verblijven zullen dan ook niet in de buurt zijn. Voorgaande in acht genomen wordt geconcludeerd dat (significant) negatieve effecten op de instandhoudingdoelen van beschermde waarden van de Uiterwaarden Waal als gevolg van geluid, licht, bewegingsverstoring en cumulatieve effecten tijdens de aanlegfase niet te verwachten zijn.

5.6.3 Permanente effecten

Het gebruik van de woonwijk, gaat gepaard met een toename van geluid, licht en verstoring door mensen. Van de soorten waarvoor het Natura2000-gebied is aangewezen zijn alleen vogels hier gevoelig voor. Dit geldt voor broedvogels en overwinterende ganzen en zwanen.

Geluid
Volgens de effectenindicator zijn van binnen het Natura2000-gebied alleen de bever, grutto en wulp gevoelig voor verstoring door geluid. Deze dieren komen in de nabijheid van het plangebied niet voor.

Echter van broedvogels is bekend dat gebieden met een te hoge geluidsbelasting vermeden worden en dat het reproductiesucces in deze gebieden lager is dan in ongestoorde gebieden (Broekmeyer 2005). Ook overwinterende vogels zoals ganzen zijn gevoelig voor verstoring door geluid(krijgsveld et al. 2008). In de gebruiksfase wordt deze belasting vooral overdag veroorzaakt door geluiden in en om het huis. Verwacht wordt dat de effecten van dergelijke hinder maximaal tot ca. 100 meter kunnen reiken (Heinen 2008). Daarmee kan deze vorm van verstoring op het (minimaal) 120 meter verderop gelegen plas als niet relevant worden beschouwd, zeker gezien de afschermende werking van de dijk en de houtwal.

Licht
De straatlantaarns die bij de woningen geplaatst gaan worden zullen niet zichtbaar zijn door de afschermende werking van de dijk. De trappenhuizen van de drie appartementencomplexen zijn inpandig en zullen ook geen licht uitstoten. In de nachtelijke uren is de interieurverlichting van de bovenste appartementen van de hoogbouw in de winterperiode zichtbaar in de uiterwaard. De absolute oppervlaktehelderheid zullen niet groot zijn. De

relatieve oppervlaktehelderheid zal wel groter zijn door het contrast met de duistere achtergrond, hierdoor kunnen vogels mogelijk gedesoriënteerd raken. Het risico van raamslachtoffers zal bestaan maar is onduidelijk.
Doordat slechts enkele appartementen langs de Waalbandijk zijn gepland en de afschermde werking van de dijk en de houtwal zullen negatieve effecten echter beperkt zijn.
Kortom, de verlichting van de geplande hoogbouw zal wellicht minimale verstoring tot gevolg hebben. Deze verstoring zal niet significant zijn.
Gezien het huidige voorkomen van soorten en de trends is het niet aannemelijk dat de instandhoudingsdoelstellingen van broedvogels en andere soorten waarvoor de Uiterwaarden Waal zijn aangewezen in gevaar komen als gevolg van verlichting in en rondom woningen.

Optische verstoring

Optische verstoring kan worden veroorzaakt door mensen die vanuit de nieuwe wijk ‘De Horst’ richting Waal gaan lopen. Het gaat hierbij om het zogenaamde ‘rondje met het hondje’. Dit is de afstand die een persoon aflegt tijdens een dagelijkse wandeling, al dan niet met hond (Stichting recreatie). Door Alterra is bepaald dat deze ronde ongeveer 2 km langs is. Hierbij is geen effect op de habitattypen en -soorten te verwachten, omdat nabij ‘De Horst’ geen mogelijkheid is het gebied te betreden, de activiteit in het Natura2000-gebied op wegen en paden plaatsvindt en aanlijnen van honden verplicht is. Ook de Waalbandijk krijgt door de ontwikkeling van ‘De Horst’ mogelijk een iets grotere functie als uitloopgebied voor wandelaars, fietsers en hondenbezitters, maar gezien de huidige drukte op de dijk, is niet te verwacht dat de verstoring hierdoor zal toenemen. Door de drukbevaren rivier en de nabije aanwezigheid van bebouwde kom, de Waalbandijk en het voetpad langs de Waal zijn de vogels die in het gebied verblijven wel gewend aan menselijke bedrijvigheid (L. van den Bergh).

6 Verslechterings- en verstoringstoets

In de Passende Beoordeling stond de vraag centraal of er sprake kon zijn van significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. In de verslechterings- en verstoringstoets wordt de vraag beantwoord of er sprake is van onaanvaardbare verslechtering van de kwaliteit van kwalificerende habitats of een onaanvaardbare verstoring van kwalificerende soorten. In de Passende Beoordeling is geconcludeerd dat licht in de gebruiksfase en geluid in de aanlegfase mogelijk een negatief effect hebben op vogels. In dit hoofdstuk worden daarom alleen de effecten van licht en geluid besproken.

6.1 Verstoring door geluid

Mogelijk is in de aanlegfase sprake van lichte verstoring door geluiden. De kwalificerende soorten van de Uiterwaarden Waal zijn: kwartelkoning, kleine zwaan, kolgans, grauwe gans en smient. Daarvan komen in de uiterwaard nabij het plangebied smient, kolgans en grauwe gans voor. Deze soorten zijn volgens de effectenindicator van het ministerie van LNV niet gevoelig voor geluid. Wij verwachten echter dat mogelijk lichte verstoring optreedt, maar dat de vogels vervolgens een zekere mate van gewenning zullen vertonen. Door de drukbevaren rivier en de nabije aanwezigheid van bebouwde kom, de Waalbandijk en het voetpad langs de Waal zijn de vogels die in het gebied verblijven wel gewend aan menselijke bedrijvigheid (L. van den Bergh 12 oktober 2009).

6.2 Verstoring door licht

In de Passende Beoordeling is geconcludeerd dat er mogelijk sprake is van een geringe verstoring door licht. Dit omdat de hoogbouw in het plangebied mogelijk een grote oppervlaktehelderheid heeft. Risico bestaat voor overvliegende vogels, zoals ganzen. Risico van raamslachtoffers is tevens aanwezig. Het is niet bekend hoe groot deze risico's zijn , omdat weinig bekend is over de dosis-effectrelatie van licht op fauna (Alterra 2007). Twee appartementencomplexen komen 15,3 meter boven de dijk uit en één complex 11,3 meter. Per complex gaat het dan om slechts enkele ramen. De lichtbelasting op de plas nabij het plangebied blijft gelijk aan de huidige situatie. Nabij het plangebied komen smient, kolgans en grauwe gans voor. Deze plas is leefgebied voor deze kwalificerende soorten. Onaanvaardbare verstoring van deze soorten is uit te sluiten.

6.3 Conclusie

Er zijn geen effecten op kwalificerende habitats en habitatrichtlijnsoorten, zodat de vraag of er sprake is van onaanvaardbare verslechtering van de kwaliteit van habitats en soorten anders dan vogels niet aan de orde is. In het voorgaande is geconcludeerd dat er geen sprake is van een onaanvaardbare verstoring van de kwalificerende soorten. Dit betekent dat een vergunning in het kader van artikel 19 van de Natuurbeschermingswet benodigd is en dat deze gezien de aanvaardbaarheid van de verstoring verleend kan worden.

7 Conclusie

De Afferdense en Deestse Waarden, gelegen naast het plangebied, is een kleinschalig en zeer gevarieerd gebied dat deel uitmaakt van het als vogel- en habitatrichtlijngebied aangewezen gebied Uiterwaarden Waal.

Habitattypen

Directe schade aan habitattypen is niet aan de orde, omdat er geen werkzaamheden zullen plaatsvinden die effect hebben op vegetaties. Daarnaast vinden de werkzaamheden plaats buiten het Natura2000-gebied en bevinden de beschermde habitattypen zich ook buiten de invloedssfeer van het plangebied. De plannen hebben geen significant negatief effect op de beschermde habitattypen.

Soorten (geen vogels)

Van deze soorten is alleen de bever gevoelig voor licht en geluid. De bever komt niet in de uiterwaard voor. De vissoorten zijn zeer gevoelig voor verontreinig, verdroging in mechanische verstoring (door golfslag), maar directe schade aan de vissoorten is niet aan de orde, omdat het plangebied zich buiten de grenzen van te Natura2000-gebied bevindt en de wateren zich buiten de invloedssfeer van het plangebied bevinden. Bovenstaande geldt ook voor de kamsalamander. De plannen hebben geen significant negatief effect op de soorten binnen het Natura2000-gebied, instandhoudingsdoelstellingen komen niet in gevaar.

Vogels (broedvogels en niet-broedvogels)

De aanwijzing van de uiterwaarden als vogel- en habitatrichtlijngebied vond plaats op grond van het talrijk voorkomen van kleine zwaan, kolgans, grauwe gans en smient en als broedvogel kwartelkoning. Vrijwel de gehele Afferdense en Deestse waard zijn bruikbaar voor de soorten die van belang zijn voor de speciale beschermingszone. Het aandeel van de soorten op grond waarvan de Waal is gekwalificeerd, is in de uiterwaard niet hoog, uitgaande van de oppervlakte van de Waal en van Afferdense en Deestse waarden bij een gelijke verdeling van de soorten over het gebied. Wel is het aandeel van de scorende soorten in het gebied in het algemeen hoger dan dat van de soorten die meetellen voor de begrenzing. Uit gegevens van Rijkswaterstaat blijkt dat het onderdeel Afferdense en Deestse waard maar een relatief gering deel van de populaties herbergt op grond waarvan de Waal als speciaal beschermingsgebied is aangewezen. Kleinschalige ingrepen buiten de Afferdense en Deestse waard waarbij rekening wordt gehouden met vogels door niet te heien en ‘s nachts het terrein niet te verlichten zullen naar verwachting weinig invloed hebben op de populaties vogels die in het Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal voorkomen. De plannen hebben geen significant negatief effect op de vogelsoorten binnen het Natura2000-gebied.

Verslechterings- verstoringstoets

In de verslechterings- verstoringstoets (hoofdstuk 6) is geconcludeerd dat er geen sprake is van een onaanvaardbare verstoring van de kwalificerende soorten. Dit betekent dat een vergunning in het kader van artikel 19 van de Natuurbeschermingswet benodigd is en dat deze gezien de aanvaardbaarheid van de verstoring verleend kan worden.

Concluderend kan gesteld worden dat mogelijk een negatief effect optreed, maar dit effect is niet significant. Ook treden geen negatieve cumulatieve effecten op. Er treed geen onaanvaardbare verslechtering of verstoring op, een vergunning moet aangevraagd worden, maar kan gezien de aanvaardbaarheid van de verstoring verleend worden.

Referenties

Literatuur

- Bijl, K. en F. Aarts, Natuurtoets locatie 'De Waarden'. Tauw, Deventer, 2007.
- Creemers**,** R.C.M. Amfibieën en vissen in de Afferdensche & Deestsche waarden. Stichting RAVON, 2003.
- Heinen, M.A. Verstorings- en verslechteringstoets Beinum west fase 1 te Doesburg. Habitattoets in het kader van artikel 19 van de Natuurbeschermingswet. Rapport 07-453 A, EcoGroen Advies, Zwolle, 2008.
- Kessel van N., M. Dorenbosch & F. Spikmans. Vissen in Gelderse Natura2000. Voorkomen en status van doelsoorten langs rivieren in Gelderland. Natuurbalans – Limes Divergens BV & Stichting RAVON, Nijmegen, 2009.
- Kirsten U., M.J.S.M. Reijnen, J. Vreke, R.J.H.G. Henkens, Werkdocument 2003/10, Mobiliteit en effecten op natuur, Alterra, Researchinstituut voor de Groene Ruimte, Wageningen, 2003.
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits en J. van der Winden, Verstoringsgevoeligheid van vogels, Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie Bureau Waardenburg bv / Vogelbescherming Nederland, Culemborg, 2008.
- Lensink,R, Fijn, R.C. en C. Heunks, Niet-broedvogels vogels in de Natura2000-gebieden langs Rijn, Waal, IJssel, Nederrijn en in Arkemheen, deel a: achtergronden en synthese, september 2008, Bureau Waardenburg, Provincie Gelderland.
- Ministerie van LNV, algemene handreiking Natuurbeschermingswet 1998.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat - Rijkswaterstaat, Milieu-effectrapport Afferdensche en Deestsche Waarden, MAW-2006-001-T3 AKWA nummer 06.001, maart 2006.
- Molenaar, de J.G., Jonkers, D.A. en F.G.W.A. Ottburg, Mogelijke effecten van verlichting vanuit Rustenburg op kwalificerende en andere vogelsoorten in de Bovenste Polder onder Wageningen, Alterra-Rapport 1237, Alterra, Wageningen, 2005.
- Molenaar, de J.G., Mogelijke effecten van verlichting vanuit Vierkenshof II, gemeente Rijnwaarden, op kwalificerende en andere vogelsoorten in de Bijland e.o., Alterra-Rapport 1511, Alterra, Wageningen, 2007.
- Molenaar, de J.G., D.A. Jonkers & M.E. Sanders, 2000, Wegverlichting en natuur III. Lokale invloed van wegverlichting op een gruttopopulatie. DWW-Ontsnipperingsreeks deel 38,Delft.
- Pelsma, T. & M. Zijlstra, Ecologie Afferdense en Deestse Waarden, Flora en fauna van de Afferdense en Deestse Waarden langs de Waal bij Druten, Riza Werkdocument 2003.224X
- SOVON & CBS 2005. Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVONinformatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen. 2005.
- Syncera, Kwelnotitie, Syncera, Delft, 2007.

Internetbronnen

- www.dehorstdruten.nl
- www.druten.nl
- www.gelderland.nl
- www.kwartelkoning.nl
- www.minlnv.nl
- www.natuurloket.nl
- www.rijkswaterstaat.nl

- www.soortenbank.nl
- www.waarneming.nl

Mondelinge bronnen

- Bergh van den, L. mondelinge mededeling via terreinbezoek, d.d. 28 september 2009.

E-mailcontact

- Bergh van den, L., privaat e-mailadres, trekvogels rond het plangebied, aan N. Smits, d.d. 12 oktober 2009.

Bijlage 1 Presentatieschets plangebied maart 2010

Bijlage 2 De Natuurbeschermingswet

In 1998 is een voorstel tot herziening van de Natuurbeschermingswet gedaan. Deze herziening heeft tot doel de voorschriften en bepalingen met betrekking tot de gebiedsbescherming uit de Europese Habitatrichtlijn en Europese Vogelrichtlijn te implementeren in de nationale wetgeving.
De Natuurbeschermingswet is daarom in 1998 herzien met het doel de natuurbelangen bij alle beslissingen, vanaf het begin van het planvormingsproces, mee te laten wegen in de besluitvorming.
De gewijzigde Natuurbeschermingswet is in oktober 2005 van kracht geworden.
De hernieuwde Natuurbeschermingswet richt zich op de bescherming van specifieke natuurwaarden in gebieden die in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn aangewezen zijn als speciale beschermingszone (Natura2000-gebieden), in gebieden die aangewezen zijn ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen (met uitzondering van de Natura2000-gebieden) **én** in gebieden die via de nationale wetgeving aangewezen zijn als beschermd gebied, staatsnatuurmonument en beschermd landschapsgezicht (in de gewijzigde wet allen ondergebracht onder de noemer beschermde natuurmonumenten).
De herziene Natuurbeschermingswet omvat bovendien de volgende drie onderdelen;

1 de aanwijzing van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ;
2 het beheer van deze gebieden;
3 het toetsen van plannen, projecten en andere handelingen, in of nabij aangewezen gebieden.

Voor het beheer van de aangewezen gebieden kunnen vervolgens beheersplannen opgesteld worden; voor Natura2000-gebieden is dit wettelijk verplicht. In de beheersplannen staan de instandhoudingsdoelstellingen in ruimte en tijd uitgewerkt en welke maatregelen nodig zijn om de habitats en de leefgebieden in stand te houden of te herstellen (in samenhang met het bestaande gebruik). Hierbij kan dan gedacht worden aan het pas maaien van percelen na een bepaald tijdstip ten behoeve van specifieke planten- en diersoorten of het afplaggen van een heideveld. In de herziene wet zijn verder waarborgen gesteld die ervoor moeten zorgen dat het beheer ook daadwerkelijk opgezet en uitgevoerd zal worden.
De vernieuwde Natuurbeschermingswet voorziet in een afwegingskader waarmee beoordeeld moet worden of plannen, projecten of handelingen in of in de nabijheid van een Habitat- of Vogelrichtlijngebied al dan niet, of uitsluitend onder speciale voorwaarden, door kunnen gaan.

Afwegingskader en beoordeling van verstorende en/of vernietigende activiteiten
Praktisch gezien gaat de (integrale) afweging van de specifieke natuurwaarden binnen beschermde gebieden (Natura 2000) sinds de inwerkingtreding van de herziening aan de hand van de zogenaamde 'habitattoets'. Deze toets bestaat uit drie onderdelen;

1 de oriëntatiefase en vooroverleg;
1 vergunningverlening via een 'passende beoordeling' en toetsing aan de ADC-voorwaarden;
3 vergunningverlening via een 'toets kwaliteitsverslechtering en verstoring van soorten'.

Overigens hoeven niet in alle gevallen alle drie de onderdelen doorlopen te worden; dit is afhankelijk van de informatie over de mogelijke aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura2000-gebied. In sommige gevallen is het daarnaast noodzakelijk een “verklaring van geen bezwaar” van de provincie of het ministerie van LNV aan te vragen.

Oriëntatiefase
In de oriëntatiefase wordt bepaald hoe de verdere procedure doorlopen moet worden. Deze fase gaat over het vaststellen of er een kans is op het optreden van significant nadelige effecten. Dit kan in deze fase op basis van bestaande informatie gedaan worden.
Hiertoe kunnen de volgende sub-vragen gevolgd worden;

- is de activiteit te beschouwen als (nieuw) project of handeling;
- wat zijn de mogelijke effecten van de activiteit en wat zijn daarvan de gevolgen voor het gebied gelet op de instandhoudingsdoelstelling (hierbij zijn de aard van de activiteit en de natuurwaarden waarvoor het gebied aangewezen is bepalend);
- kunnen de gevolgen verstorend zijn voor soorten of tot een verslechtering van de kwaliteit van het (natuurlijke) habitat leiden;
- kunnen de gevolgen significant zijn.

Uit deze subvragen kunnen drie mogelijkheden volgen;

1 er is zeker geen nadelig effect (wat betekent dat er geen vergunning nodig is op grond van de Natuurbeschermingswet 1998);
2 er is sprake van een mogelijk negatief effect doch dit is zeker geen significant nadelig effect. Hieruit volgt dat een vergunning nodig is. Men dient hiertoe een verslechterings- en verstoringstoets te doen;
3 er is kans op het optreden van een significant nadelig effect. Ook in dit geval is een vergunning nodig. Hiertoe moet een passende beoordeling gemaakt worden.

Verslechterings- en verstoringstoets

Een verslechterings- en verstoringstoets heeft als functie na te gaan of er als gevolg van een project, handeling of plan een kans bestaat dat er een verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten optreedt danwel dat er zich verstorende effecten op soorten zullen voordoen. Als dit niet het geval is of als dit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, aanvaardbaar is, kan een vergunning (al dan niet onder voorwaarden of beperkingen) verleend worden.
Onder verslechtering wordt de fysische aantasting van een habitat verstaan. Hiervan is sprake als in een bepaald gebied van deze habitat de oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die het voor de instandhouding met de met deze habitat geassocieerde typische soorten in dalende lijn gaat in vergelijking tot de instandhoudingsdoelstellingen.
Verstoring betreft soorten en is meestal in tijd beperkt. Belangrijke maatstaven voor verstoring zijn de intensiteit, de duur en de frequentie. Van verstoring is sprake als uit populatiedynamische gegevens van de betreffende soort blijkt dat deze het gevaar loopt niet langer een levensvatbare component van de natuurlijke habitat te blijven.
Als uit de verslechterings- en verstoringstoets volgt dat de effecten significant zijn of niet aanvaardbaar, moet er een passende beoordeling opgesteld worden. Ook als uit de voorgaande stap blijkt dat er mogelijk significant nadelige effecten op zullen treden, is een passende beoordeling nodig. Bij een verslechterings- en verstoringstoets bestaat er geen verplichting tot een passende beoordeling en toepassing van de ADC-voorwaarden. Ook hoeft hierbij geen rekening gehouden te worden met cumulatieve effecten. De mate van verstoring en kwaliteitsverslechtering moet per geval aan de hand van de instandhoudingsdoelstellingen en de kwetsbaarheid van de natuurwaarden in het betreffende gebied beoordeeld worden.

Passende beoordeling en ADC-voorwaarden

Een ‘passende beoordeling’ is een rapport waarin de effecten van een plan, project of handeling die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer maar die afzonderlijk en/of in combinatie met andere activiteiten significant nadelige gevolgen kunnen hebben voor een Natura2000-gebied, in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen, beschreven staan. Indien uit de passende beoordeling volgt dat er een kans bestaat dat significant nadelige gevolgen op zullen treden, moeten plannen getoetst worden aan de zogenaamde ADC-criteria;

1 zijn er geen Alternatieven;
2 is er sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang;
3 zijn er Compenserende maatregelen voorzien.

De noodzakelijke instandhoudingsmaatregelen moeten beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen natuurlijke habitats en de soorten. Onder de ecologische vereisten worden zowel biotische als abiotische eisen verstaan waaraan voldaan moet worden om een gunstige staat van instandhouding te realiseren. De ecologische vereisten worden door de lidstaten opgesteld.
Bij een passende beoordeling hoeven geen alternatieve oplossingen of mitigerende maatregelen te worden onderzocht. Het is echter aan te raden de afweging van alternatieven schriftelijk vast te leggen en onderdeel uit te laten maken van de passende beoordeling. Als uit de passende beoordeling namelijk blijkt dat er geen zekerheid verkregen kan worden dat de activiteiten de natuurlijke kenmerken van een gebied niet aantasten, moeten de ADC-voorwaarden getoetst worden en zijn alternatieven en mitigerende maatregelen alsnog aan de orde. Overigens mogen bij de beoordeling van alternatieven economische belangen geen voorrang hebben op ecologische criteria. Dit betekent dat als er een alternatief bestaat, de beoogde activiteit in principe niet door kan gaan.
Een voorwaarde is altijd dat een habitat of een soort in een habitat in een gunstige staat van instandhouding gehouden moet worden. Of een natuurlijke habitat of soort zich in een gunstige staat van instandhouding bevindt, moet, zo bepaald de Europese Habitatrichtlijn, worden geëvalueerd met betrekking tot het hele natuurlijke areaal (d.w.z. in een biogeografisch perspectief en dus op het niveau van het "Natura 2000" netwerk). Maar deze staat wordt **ook** beoordeeld op gebiedsniveau. De beoordeling van de staat van instandhouding gebeurt dus zowel op het niveau van het individuele gebied als op netwerkniveau. Overigens moet men er rekening mee houden dat als de habitattoets uitgevoerd wordt ook de gevolgen van de voorgenomen ingreep op soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en soorten van bijlage 1 AMvB ex. art. 75 Flora- en Faunawet meegenomen moeten worden. De habitattoets komt dus niet in de plaats van de verplichtingen uit de Flora- en faunawet.

Prioritaire soorten of -habitats
In het geval een Natura2000-gebied met een prioritaire soort of een prioritair type natuurlijk habitat significant nadelig beïnvloedt wordt, kunnen alleen redenen die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten dan wel na advies van de Europese Commissie andere dwingende redenen van groot openbaar belang beweegreden zijn om een vergunning te verlenen.

Compensatie
Compensatie wordt toegepast als laatste redmiddel om de aantasting van de natuurlijke kenmerken van een Natura2000-gebied te voorkomen. Compensatie bestaat uit fysieke maatregelen die bovenop de normale instandhoudingsmaatregelen voor het betreffende gebied genomen worden. Ze zijn bedoeld om de negatieve effecten van een activiteit te neutraliseren en om een exacte compensatie te bieden voor de nadelige gevolgen op de betrokken habitats en soorten.
In beginsel is financiële compensatie niet toegestaan. De maatregelen moeten betrekking hebben op de natuurwaarden die de nadelige effecten ondervinden en dan in een mate die op de omvang van die gevolgen afgestemd is. Ook moeten de maatregelen zoveel mogelijk plaatsvinden in de directe omgeving van het aangetaste Natura2000-gebied en in ieder geval binnen dezelfde biogeografische regio. Tenslotte moeten de maatregelen voorzien in functies die vergelijkbaar zijn met die van het oorspronkelijke gebied. De initiatiefnemer draagt zorg voor de kosten van de compenserende maatregelen.

Natuurbeschermingswet 1998 en de milieueffectrapportage
Sinds juli 2004 bestaat er een (Europeesrechterlijke) verplichting om voor strategische plannen en programma's een MilieuEffectRapport te maken. Dit wordt de Strategische Milieubeoordeling (SMB) genoemd. In het geval van mogelijke aantasting van een Natura2000-gebied en als een passende beoordeling vereist is, is er bovendien sprake van een SMB-plicht. Bovendien is men verplicht in het geval van een Strategische Milieubeoordeling een MilieuEffectRapport (MER) te maken. De overheid

is in het geval van een SMB altijd zowel de initiatiefnemer als het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag dat het besluit moet nemen of het plan moet vaststellen, start de MER- of SMB-procedure.
Wanneer er zowel een MER gemaakt moet worden als een passende beoordeling nodig is, wordt eerst de MER- of SMB-procedure opgestart. Tijdens of na de MER- of SMB-procedure wordt de vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 aangevraagd. Deze vergunning kan dus pas verleend worden als de MER-procedure doorlopen is. Op dit moment is er sprake van een rechtstreekse werking van de SMB-richtlijn. In de nabije toekomst zal deze procedure op grond van de Wet milieubeheer uitgevoerd gaan worden. Alle stappen uit de Natuurbeschermingswet 1998 zoals de passende beoordeling kunnen overigens in het Milieu-Effect-Rapport aan de orde komen.

Natuurbeschermingswet 1998 en bestemmingsplannen
Het bestemmingsplan is een belangrijk instrument bij het beschermen van soorten en gebieden. Daar komt bij dat het, in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, als plan gezien kan worden waarvoor bekeken moet worden of het mogelijk significant nadelige gevolgen heeft voor (de instandhoudingsdoelstellingen van) Natura2000-gebieden. Dit geldt ook voor de wijziging of voortzetting van bestemmingen en dan met name om de intensivering van huidige bestemmingen of het toetsen van de effecten van bestaande bestemmingen. Overigens geldt dit dus ook ten aanzien van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.
In een bestemmingsplan kunnen gebieden adequaat begrensd worden en kunnen er stringente voorschriften opgesteld worden die uitgaan van bijvoorbeeld de instandhoudingsdoelstellingen, de gunstige staat van instandhouding van gebieden en soorten en de natuurdoelen uit het rijksbeleid. In de voorschriften kunnen bepalingen en voorwaarden opgenomen worden ten aanzien van de bestemmingen en het wel of niet toestaan van activiteiten. Ook het structuurplan, het milieubeleidsplan, de milieuvergunningen, de algemene plaatselijke verordeningen en de bouwverordeningen kunnen een bijdrage leveren aan het veiligstellen van soorten en gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet.

Bijlage 3 Instandhoudingsdoelstellingen Uiterwaarden Waal

Kwalificerende habitattypen
H3270 Slikkige rivieroevers
H6120 Stroomdalgraslanden (toegevoegd habitattype)
H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden
H91E0 Vochtige alluviale bossen

Kwalificerende soorten
H1166 Kamsalamander
A005 Fuut - n
A391 Aalscholver - n
A026 Kleine zilverreiger - n
A037 Kleine zwaan - n
A041 Kolgans - n
A043 Grauwe gans - n
A045 Brandgans - n
A050 Smient - n
A051 Krakeend - n
A054 Pijlstaart - n
A056 Slobeend - n
A059 Tafeleend - n
A061 Kuifeend - n
A068 Nonnetje - n
A103 Slechtvalk - n
A119 Porseleinhoen - b
A122 Kwartelkoning - b
A125 Meerkoet - n
A142 Kievit - n
A156 Grutto - n
A160 Wulp - n
A197 Zwarte stern – b (toegevoegde soort)

Verwijderd uit de database:
H1095 Zeeprik (geschrapte soort)
H1099 Rivierprik (geschrapte soort)

Kernopgaven

3.07	**Vochtige alluviale bossen:** Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen en esseniepenbossen) 91E0_A en 91E0_B uitbreiden mede ten behoeve van bever.
3.10	**Grasetende watervogels:** Behoud voldoende slaapplaatsen- en foerageerterrein voor ganzen, kleine en wilde zwanen en smienten.
3.12	**Plas-dras situaties:** Behoud en uitbreiding areaal van plas-dras situaties voor eenden, kwartelkoning , porseleinhoen en steltlopers.
3.13	**Droge graslanden:** Kwaliteitsverbetering en uitbreiding van stroomdalgraslanden 6120, glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver) 6510_A.

Concept-instandhoudingsdoelstellingen per habitattype

H3270	**Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodion rubri* p.p. en *Bidention* p.p.**
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting	De gehele Waal is door zijn relatief hoge dynamiek en lage uiterwaarden de belangrijkste rivier voor het habitattype slikkige rivieroevers, het deel dat is aangewezen onder de Habitatrichtlijn bevat echter slechts een beperkte oppervlakte aan oevers en levert dan ook een kleine bijdrage aan de landelijke instandhoudingdoelstelling.

H6120	***Kalkminnend grasland op dorre zandbodem**
Doel	Behoud oppervlakte, behoud kwaliteit locaties waar het habitattype stroomdalgraslanden goed ontwikkeld is en verbetering kwaliteit locaties waar het habitattype stroomdalgraslanden matig ontwikkeld is.
Toelichting	Het habitattype stroomdalgraslanden komt in een jonge pioniervorm en als soortenrijk grasland voor in de Kil van Hurwenen. De soortenrijkdom van de pionierbegroeiing kan toenemen bij adequaat beheer.

H6510	**Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)**
Doel	Behoud van oppervlakte en kwaliteit glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A).
Toelichting	De Rijswaard is verreweg het belangrijkste terrein voor dit habitattype langs de Waal en één van de belangrijkste gebieden voor glanshaverhooiland (subtype A) in ons land; bovendien komt het habitattype ook in de Kil van Hurwenen voor.

H91E0	***Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)**
Doel	Behoud van oppervlakte en kwaliteit vochtige alluviale bossen, *zachthoutooibossen* (subtype A).
Toelichting	De Waal is door zijn grootte en breedte van de lage uiterwaarden een van de belangrijkste rivieren voor ontwikkeling van zachthoutooibossen (subtype A). Het type komt over een aanzienlijke oppervlakte voor in de Rijswaard (in de luwte van de spoorbrug) en op kleine schaal in de Kil van Hurwenen.

Concept-instandhoudingsdoelstellingen per kwalificerende soort

H1166	**Kamsalamander**
Doel	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	De kamsalamander komt voor in de zuidelijk gelegen Hurwenense Uiterwaarden en in de aan de noordkant gelegen Rijswaard en Heeseltse Uiterwaarden. Het volledige Natura 2000 gebied vormt een belangrijk leefgebied, vooral het traject Weurt-Wamel.

A119	**Porseleinhoen**
Doel	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel lokale populatie van tenminste10 paren in gunstige jaren ten behoeve van behoud sleutelpopulatie grote rivieren.

Toelichting Van oudsher vormen de uiterwaarden van de grote rivieren een belangrijk broedgebied voor de porseleinhoen, met sterk wisselende aantallen. Essentieel is de waterstand in mei – juni. Bij omvangrijke inundaties in deze periode vestigen zich enkele tientallen paren. In droge voorjaren worden hooguit enkele paren vastgesteld. Eind 70-er jaren broedden een 10-tal paren in dit deel van de grote rivieren. Belangrijkste deelgebieden waren de Kil van Hurwenen en de Heeseltsche uiterwaarden. Inventarisatiegegevens zijn schaars; in 2000 werden 3 paren vastgesteld.

A122 Kwartelkoning

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud huidige sleutelpopulatie van tenminste 30 paren.

Toelichting De rijk gestructureerde hooilanden in de rivieruiterwaarden vormen, naast de akkergebieden van het Oldambt, het belangrijkste broedgebied van de kwartelkoning in Nederland. Het afgelopen decennium vormen de uitwaarden van de Waal daarvan een belangrijk deelgebied (1993-97 gemiddeld 8 paren en 1998-2002 18 paren (maximaal 33 in 2002)).

A197 Zwarte stern

Doel Herstel omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel sleutelpopulatie van tenminste 20 paren.

Toelichting In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 5-10 paren zwarte sterns vastgesteld.

A005 Fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 800 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen futen zijn niet van nationale of internationale betekenis. Tot 1985 zijn aantallen afgenomen, daarna fluctuerend zonder duidelijke trend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijk matige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op de situatie in het IJsselmeergebied.

A391 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 1500 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen aalscholvers zijn niet van nationale of internationale betekenis. In de jaren tachtig zijn aantallen sterk toegenomen, daarna fluctuerend zonder duidelijke trend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A026 Kleine zilverreiger

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 2 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zilverreigers zijn niet van nationale of internationale betekenis. Data zijn nog niet geschikt voor trendanalyse. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 100 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen zijn van internationale betekenis. Het aantalsverloop

toont een optimum in begin jaren tachtig, daarna een afname. Handhaving van de huidige situatie is voldoende ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding, omdat het landelijke aantalsverloop vooral door omstandigheden in de broedgebieden wordt gestuurd.

A041 **Kolgans**

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 25.000 vogels (maandgemiddelde), achteruitgang ten gunste van habitattype 6120 stroomdalgraslanden en habitattype 91F0 vochtige alluviale bossen, *zachthoutooibossen* (subtype A) is toegestaan.

Toelichting: Aantallen kolganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Sinds begin jaren tachtig zijn aantallen sterk toegenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A043 **Grauwe gans**

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 8000 vogels (maandgemiddelde), achteruitgang ten gunste van habitattype 6120 stroomdalgraslanden en habitattype 91F0 vochtige alluviale bossen, *zachthoutooibossen* (subtype A) is toegestaan.

Toelichting: Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Sinds begin jaren negentig zijn aantallen sterk toegenomen.
Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A045 **Brandgans**

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 8000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting: Aantallen brandganzen zijn niet van nationale of internationale betekenis. Sinds begin jaren negentig zijn aantallen sterk toegenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A050 **Smient**

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 17.000 vogels (maandgemiddeld), achteruitgang ten gunste van habitattype 6120 stroomdalgraslanden en habitattype 91F0 vochtige alluviale bossen, *zachthoutooibossen* (subtype A) is toegestaan.

Toelichting: Aantallen smienten zijn van internationale betekenis. In de jaren tachtig zijn aantallen sterk toegenomen, vanaf 1990 weer iets afgenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A051 **Krakeend**

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 1200 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting: Aantallen krakeenden zijn niet van nationale of internationale betekenis. Sinds begin jaren tachtig zijn aantallen sterk toegenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A054 **Pijlstaart**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 130 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen pijlstaarten zijn niet van nationale of internationale betekenis. Tot 1985 was een sterke afname zichtbaar, daarna een lichte positieve tendens, maar er is geen sprake van een significante toename. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 400 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen slobeenden zijn niet van nationale of internationale betekenis. In de tweede helft van de jaren tachtig zijn aantallen toegenomen, daarna fluctuerend zonder duidelijke trend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A059 Tafeleend

Doel Herstel omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan herstel populatie regio Rivierengebied van tenminste 2000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen tafeleenden zijn niet (meer) van nationale of internationale betekenis. Er waren verhoogde aantallen in de jaren tachtig, begin jaren negentig was een opvallende afname, daarna fluctuerend op een laag niveau. Handhaving van de huidige situatie is niet voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is ongunstig en binnen het landelijke aantalsverloop is de afname in het rivierengebied relatief sterk.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 6000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen kuifeenden zijn niet van nationale of internationale betekenis. Het aantalsverloop toonde een piek rond eind jaren tachtig en recent een nieuwe toename (verg. IJssel). Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de internationale populatieomvang neemt toe en de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is verbonden aan keuzes voor herstel van zoet-zout overgangen en verminderde voedselrijkdom van het oppervlaktewater, waarop de landelijke drempelwaarde is afgestemd.

A068 Nonnetje

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 50 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting Aantallen nonnetjes zijn niet van nationale of internationale betekenis. Het aantalsverloop toonde een optimum rond 1980, daarna een afname. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de internationale populatieomvang neemt toe en de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op de situatie in het IJsselmeergebied.

A103 Slechtvalk

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied.

Toelichting Aantallen slechtvalken zijn niet van nationale of internationale betekenis. Datazijn nog niet geschikt voor trendanalyse. Handhaving van de huidige situatie is

voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A125 **Meerkoet**

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 10.000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting: Aantallen meerkoeten zijn niet van nationale of internationale betekenis. Het aantalsverloop toonde een optimum rond begin jaren tachtig, daarna een afname (verg. IJssel). Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave.

A142 **Kievit**

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 8000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting: Aantallen kieviten zijn niet (meer) van nationale of internationale betekenis. Het aantalsverloop toonde een optimum begin jaren negentig, daarna een sterke afname. Handhaving van de huidige situatie (populatie) is voldoende, want er is geen landelijke herstelopgave.

A156 Grutto

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 700 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting: Aantallen grutto's zijn niet (meer) van nationale of internationale betekenis. Aantallen zijn sterk fluctuerend, met significante afname. Handhaving van de huidige situatie is voldoende ondanks een matig ongunstige staat van instandhouding en een negatieve internationale populatietrend, omdat de trend vooral gestuurd wordt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels.

A160 **Wulp**

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Rivierengebied van tenminste 600 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting: Aantallen wulpen zijn niet van nationale of internationale betekenis. Er is een sprake van een toename in aantallen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Aanvulling op concept-instandhoudingsdoelen

Habitattypen

H6120 ***Kalkminnend grasland op dorre zandbodem**

Doel: Uitbreiding verspreiding, oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting: Het habitattype stroomdalgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding, verder heeft Nederland een grote internationale verantwoordelijkheid voor dit type. In het Vogelrichtlijngebied is het habitattype stroomdalgraslanden plaatselijk aanwezig in verschillende uiterwaarden (op zandige oeverwallen). Uitbreidingsmogelijkheden bestaan met name op hoge oeverwallen.

H91E0 ***Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior***

	(*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
Doel	Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige alluviale bossen, *zachthoutooibossen* (subtype A).
Toelichting	De Waal is door zijn grootte en breedte van de lage uiterwaarden een van de belangrijkste rivieren voor ontwikkeling van zachthoutooibossen (subtype A). Voor de bever is uitbreiding van het habitattype van belang.

Soorten

H1095	**Zeeprik**
Doel	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	Doortrekgebied van groot belang en opgroeigebied van vermoedelijk groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de trekroute en door verbetering van de functie als opgroeigebied.
H1099	**Rivierprik**
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting	De populatie zal duurzamer worden door het elders verbeteren van de trekroute.
H1102	**Elft**
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	Doortrekgebied van groot (potentieel) belang. Vroeger bovenstrooms (buiten Nederland) paaipopulaties in Rijn, Maas, Schelde en Eems. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de trekroute.
H1106	**Zalm**
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	Doortrekgebied van groot belang voor de Rijn en Maaspopulatie. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de trekroute.
H1145	**Grote modderkruiper**
Doel	Uitbreiding verspreiding en omvang leefgebied, verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting	Omdat het hier een wijdverspreide soort betreft, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrichtlijngebieden voorkomt en waarvoor het rivierengebied relatief belangrijk is, geldt een aanvullend doel voor het Vogelrichtlijngebied. Om de soort landelijk in een gunstige staat van instandhouding te krijgen wordt beoogd het natuurlijke leefgebied (overstromingsvlaktes) in het rivierengebied te vergroten, hiertoe bestaan in de Waaluiterwaarden goede kansen, dankzij de brede, laaggelegen uiterwaarden waarin genoeg ruimte is voor laagdynamische situaties.
H1166	**Kamsalamander**
Doel	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied, uitbreiding verspreiding en verbetering verbinding populaties onderling en met belangrijke leefgebieden buiten het Natura 2000 gebied voor behoud populatie.
Toelichting	Omdat de soort slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrichtlijngebieden voorkomt en in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, is een aanvullende instandhoudingsdoelstelling geformuleerd voor het deel van het Natura 2000 gebied dat alleen onder de Vogelrichtlijngebied is aangemeld.

Binnen het Vogelrichtlijngebied komt de soort verspreid voor en vormt het in zijn geheel een belangrijk leefgebied, vooral het traject Weurt-Wamel. Gezien de verspreiding, de ongunstige staat van instandhouding en de afstanden tot andere populaties zijn de onderlinge verbindingen en verbindingen met verder gelegen leefgebieden van belang voor de kamsalamander in dit gebied.

H1337	**Bever**
Doel	Ontwikkeling leefgebied van voldoende omvang en kwaliteit voor behoud van populatie.
Toelichting	Ontwikkeling van één of meerdere beverpopulaties langs de Waal (Vogelrichtlijngebied), is van belang als verbinding tussen beverpopulaties in de Gelderse Poort en de Biesbosch. Het leefgebied bestaat met name uit zachthoutooibossen in laagdynamische omstandigheden.

A156	**Grutto**
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied en behoud huidige sleutelpopulatie van tenminste 100 paren.
Toelichting	Recente tellingen wijzen op een populatie van circa 100 paren.

Bijlage 4 Vogels van Natura2000-gebied Uiterwaarden Waal

Wijze van citeren: SOVON & CBS 2005. Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
Voor uitleg zie Toelichting Gebiedeninformatie of het hele rapport

(68) Uiterwaarden Waal

Broedvogels (aantallen in paren)

Soort	Startjaar trend	Trend vanaf startjaar	Trend vanaf 1994	Gemiddelde 79-83	Gemiddelde 99-03
Porseleinhoen					2
Kwartelkoning	1981	0	++	18	19
Zwarte Stern					7

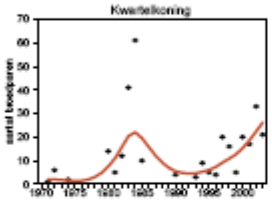

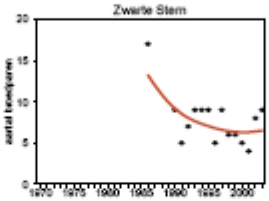

(68) Uiterwaarden Waal

Niet-broedvogels (aantallen in exemplaren)

Soort	Functie: foerage en/of slapen	Startjaar trend	Trend t.o.v. startjaar	Trend t.o.v. 94/95	Gemiddeld seizoens gemiddelde 99/00-03/04	Gemiddeld seizoens maximum 99/00-03/04
Fuut	f	1980/81	-	?	90	
Aalscholver	fs	1980/81	++	?	260	
Kleine Zwaan	fs	1980/81	--	-	9	
Kolgans	fs	1980/81	++	?	5.500	
Grauwe Gans	fs	1980/81	++	++	2.400	
Brandgans	fs	1980/81	++	++	610	
Smient	sf	1980/81	++	-	4.700	
Krakeend	f	1980/81	++	++	50	
Pijlstaart	f	1980/81	?	?	30	
Slobeend	f	1980/81	+	0	90	
Tafeleend	f	1980/81	-	?	190	
Kuifeend	f	1980/81	+	+	530	
Nonnetje	f	1980/81	--	?	6	
Meerkoet	f	1980/81	--	-	780	
Kievit	fs	1980/81	-	--	790	
Grutto	fs	1980/81	-	-	70	
Wulp	fs	1980/81	+	+	160	

© SOVON Vogelonderzoek Nederland & Centraal Bureau voor de Statistiek 2005
Wijze van citeren: SOVON & CBS 2005. Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk.
SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
Voor uitleg zie Toelichting Gebiedeninformatie of het hele rapport

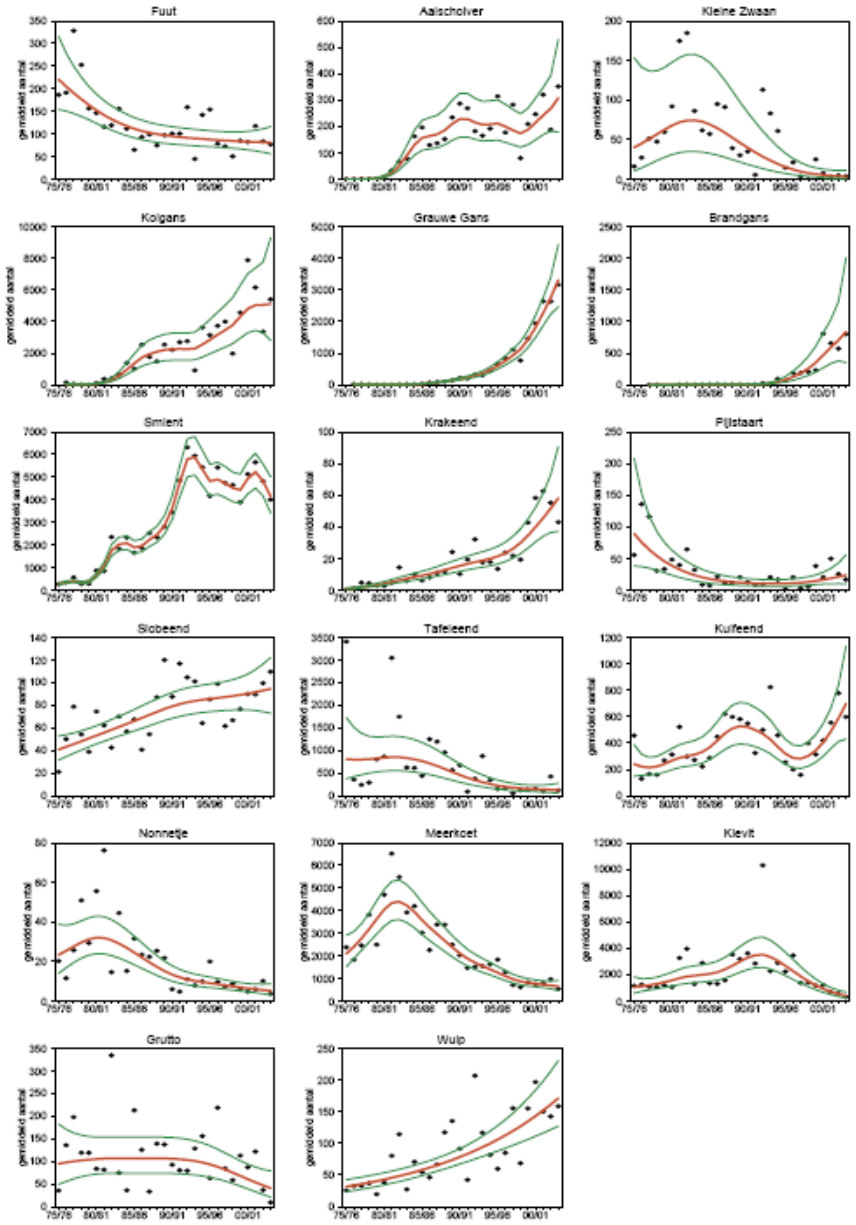

Bijlage 5 Foerageergebieden voor overwinterende ganzen nabij de Afferdense en Deestse Waarden plangebied binnen rode lijn.